

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) Лада ШІРІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах**

Виконала: здобувачка 2 курсу, групи ЗФІ-2-4М

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

Сімейко Марина Леонідівна

(підпис)

Керівник: Толстенко Оксана Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Володимир Осмятченко
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____ Сімейко М.Л.
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

/Лада ШПІНЯН/

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Сімейко Марина Леонідівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах
керівник проекту (роботи) Толстенко О.Ю., доцент, к.е.н.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» вересня 2022 р. № 586-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи монографії, підручники, навчальні посібники, статті вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали фінансової звітності банківської установи АТ «ІНГ Банк Україна», періодичні видання, статті науково метричних баз.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теорія управління кредитним потенціалом банку

Розділ 2. Аналіз фінансового стану та оцінка кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна»

Розділ 3. Напрями вдосконалення управління кредитним потенціалом банку

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
табл. 1.1. Узагальнення підходів до оцінювання потенціалу економічних суб'єктів,
табл. 2.1 Динаміка власного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна», табл. 2.2 Динаміка регулятивного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна», табл. 2.3 Динаміка доходів АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр., табл. 2.4 Динаміка витрат АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр., табл. 2.5 Динаміка власного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр., табл. 2.6 Динаміка зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр., табл. 2.7 Структура зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр., табл. 2.8 Динаміка показників нормативів ліквідності АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр., табл. 2.10 Динаміка показників нормативів інвестування АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.,

табл. 2.11 Аналіз фінансової надійності АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр., табл. 2.12 Аналіз активів АТ «ІНГ Банк Україна» у 2018-2021 рр., табл. 2.14 Динаміка якісних показників кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк Україна» за 2019-2021рр., табл. 2.15 Структура якісних показників кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк Україна» у 2019-2021 рр., табл. 2.16 Групи позичальників в кредитному портфелі АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Толстенко О.Ю.		
II	Толстенко О.Ю.		
III	Толстенко О.Ю.		

7. Дата видачі завдання 30 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 30.09.2022	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 09.11.2022	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2022	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2022	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 09.01.2023	
6	Попередній захист	17.01.2023	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2023	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	30.01.2023	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2023	

Здобувач

(підпис)

Сімейко М.Л.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Толстенко О.Ю.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сімейко М. Л. «Управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2023.

Кваліфікаційна робота присвячена теоретичним, методичним та практичним питанням управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито роль кредитного потенціалу в діяльності комерційного, особливості управління кредитним потенціалом банку та методологічні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку.

Другий розділ присвячено аналізу діяльності АТ «ІНГ Банк Україна» та оцінці його кредитного потенціалу.

У третьому розділі висвітлено напрями вдосконалення управління кредитним потенціалом банку.

Ключові слова: банк, кредит, кредитний потенціал, кредитування, порівняльний аналіз, економіко-статистичні методи, метод угруповання, кредитний портфель, фінансовий стан, фінансове прогнозування.

SUMMARY

Simeiko M. L. "Management of the bank's credit potential in modern conditions"

Qualification work for the educational degree "Master" in specialty 072 – Finance, banking and insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2023.

The qualification work is devoted to theoretical, methodological and practical issues of managing the credit potential of the bank in modern conditions.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the research objectives.

The first section describes the role of credit potential in the activities of a commercial bank, the peculiarities of managing the bank's credit potential and methodological approaches to assessing the bank's credit potential.

The second section is devoted to the analysis of the activities of JSC "ING Bank Ukraine" and the assessment of its credit potential.

The third section highlights the directions of improvement of the bank's credit potential management.

Keywords: *bank, credit, credit potential, lending, comparative analysis, economic and statistical methods, grouping method, loan portfolio, financial condition, financial forecasting.*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ	8
1.1. Роль кредитного потенціалу в діяльності комерційного банку.....	8
1.2. Особливості управління кредитним потенціалом банку.....	12
1.3. Методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку.....	17
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «ІНГ БАНК УКРАЇНА»	22
2.1. Загальна економічна характеристика АТ «ІНГ Банк Україна».....	22
2.2. Аналіз фінансового стану АТ «ІНГ Банк Україна».....	28
2.3. Оцінка кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна».....	45
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ	60
3.1. Напрями підвищення ефективності використання коштів, що формують кредитний потенціал банку.....	60
3.2. Прогнозування формування кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна».....	63
3.3. Вплив запропонованих заходів на фінансові показники АТ «ІНГ Банк Україна».....	66
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Управління кредитним потенціалом банку необхідно розглядати як складну систему, яка функціонує в умовах сучасного розвитку економіки, що, своєю чергою, обґрунтовує використання системного підходу до розв'язання проблем, пов'язаних з управлінням ресурсами. Впродовж багатьох років проблеми формування кредитних ресурсів у банківській системі залишаються актуальними. При формуванні та використанні кредитного потенціалу банку важливе значення має його розподіл на компоненти, встановлення їх зв'язків, тобто структуризація та оптимізація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням складових ресурсної бази банків займалися такі вчені, як Васюренко О. В. і Таран О. В. [1], А.М. Герасимович [2], Кравець А.Ю. [3], Пасічник І. та Вовк В. Я. [4], Л.О. Примостка [5], Федосік І.М. [6], та ін. У зв'язку з цим теорія містить різні погляди авторів щодо сутності, змісту та структури кредитного потенціалу банку. Поряд з тим, подальше дослідження питань, пов'язаних з визначенням структури кредитного потенціалу, аналізом його складових сприятиме вдосконаленню процесу формування та управління кредитним потенціалом банку.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад кредитного потенціалу, практичних процесів його реалізації та розробка напрямів вдосконалення управління ним.

Відповідно до поставленої мети в роботі сформульовані такі **завдання**:

- розкрити роль кредитного потенціалу в діяльності комерційного банку;
- вивчити особливості управління кредитним потенціалом банку;
- дослідити методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку;
- надати загальну економічну характеристику АТ «ІНГ Банк Україна»;
- провести аналіз фінансового стану АТ «ІНГ Банк Україна»;
- надати оцінку кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна»;

- визначити напрями підвищення ефективності використання коштів, що формують кредитний потенціал банку;

- спрогнозувати формування кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна»;

- дослідити вплив запропонованих заходів на фінансові показники АТ «ІНГ Банк Україна».

Об'єктом дослідження є управління формуванням та розподілом кредитного потенціалу банку.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають між суб'єктами в процесі управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах.

Методи дослідження. В роботі використовувалися балансовий метод – під час порівняння прогнозних та фактичних показників кредитної діяльності, порівняльний – під час оцінки прогнозних та фактичних показників кредитної діяльності та структури кредитного портфеля, аналізу та синтезу – під час узагальнення результатів дослідження тощо.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи слугували наукові праці, монографії, підручники, нормативно-правові джерела, положення, фінансова звітність АТ «ІНГ Банк Україна», інтернет-ресурси.

Практичне значення виконаної роботи полягає в тому, що матеріали теоретичного дослідження, результати проведеного аналізу, розроблені пропозиції щодо напрямів вдосконалення управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах можуть бути використані в практичній діяльності АТ «ІНГ Банк Україна», а також в роботі інших комерційних банків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ

1.1. Роль кредитного потенціалу в діяльності комерційного банку

Перші дослідження, спрямовані на розкриття економічного змісту потенціалу, розпочалися з кінця 70-х – початку 80-х років ХХ ст., саме в цей час вивчення даного наукового напрямку набуло особливого пошвавлення. Поняття «потенціал» має латинське походження, і дослівно означає «міць, сила» [7].

За умов ринкової системи господарювання українські вчені розглядають потенціал відповідно підприємств, галузей, певних регіонів тощо. Більша частка визначень економічного потенціалу базується на здатності економічних інститутів забезпечувати потреби суспільства і досягати поставлених цілей. Отже, максимально ефективна комбінація наявних ресурсів і можливості їх використання є основою сучасного сприйняття економічного потенціалу [7].

Економічний потенціал банків розкриває приховані можливості щодо забезпечення руху фінансових потоків, реалізації запланованих цілей, генерування більших прибутків всередині банківської системи. Розмір економічного потенціалу банків формується з сукупного обсягу економічних ресурсів, наявних у банківській системі, їх оптимального співвідношення, вмінь ТОП-менеджменту та персоналу використовувати наявні ресурси для реалізації власних інтересів та потреб своїх клієнтів.

Місце кредитного потенціалу банку в межах економічного можна зобразити схематично (рис. 1.1).

Економічний потенціал банку

Ресурсна складова потенціалу банку	Функціональна складова потенціалу банку
<ul style="list-style-type: none"> • Фінансовий потенціал • Кадровий потенціал • Технічний потенціал • Інформаційний потенціал • Організаційно-управлінський потенціал • Інноваційний потенціал 	<ul style="list-style-type: none"> • Кредитний потенціал • Інвестиційний потенціал • Розрахунково-платіжний потенціал • Емісійний потенціал • Валютний потенціал • Потенціал посередницьких та комісійних послуг • Потенціал консалтингових послуг

Рис. 1.1. Складові економічного потенціалу банку

В сучасних умовах під поняттям кредитний потенціал слід розуміти максимально можливий обсяг власних та залучених коштів банку (з урахуванням нематеріальних активів), який банківська установа може ефективно розмістити у заборгованість на принципах банківського кредитування та інвестування, відкоригований на резерв ліквідності відповідно до законодавчих актів [3].

На даний час до кредитного потенціалу слід включати такі складові: власні, залучені, запозичені кошти банку, нематеріальні активи, які банки можуть ефективно розмістити у заборгованість, відкориговані на резерв ліквідності. Варто також врахувати, перспективні можливості банку, що сприятиме в майбутньому розширенню кредитної діяльності банку та підвищенню її ефективності. З цієї позиції до складу кредитного потенціалу банку необхідно включити як перспективні кредитні ресурси, так і перспективні нематеріальні активи, оскільки наявність (або відсутність) будь-якого з ресурсів збільшує (або скорочує) можливості банківської установи проводити кредитні операції. Адже, саме визначення потенціал обумовлює необхідність врахування не тільки реальних, але й перспективних ресурсів [8, с. 397].

Поняття «кредитний потенціал банку» є систематичною, динамічною, плановою і комплексною діяльністю щодо забезпечення стратегічної життєздатності банку шляхом пошуку вільних коштів для розширення обсягу ресурсної бази банку, а також методів їх просування шляхом постійного

удосконалювання технології, підвищення конкурентоспроможності. Формування й ефективність управління кредитним потенціалом банку багато в чому визначається, насамперед станом економіки, та повинно здійснюватись на основі комплексної стратегії і системного аналізу, розробленого з урахуванням усіх факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [8, с. 398].

Нині стан банківського сектора свідчить про те, що банківські установи все більше стали виконувати функцію посередника у сфері надання фінансових послуг фізичним та юридичним особам.

Збалансоване зростання активів та покращення їх структури і якості є необхідною умовою стабільного функціонування та розвитку банків. Першочерговим завданням банківської установи є мобілізація вільних ресурсів та їх ефективне розміщення. Проте не всі, наявні кошти банку, вільні для здійснення активних операцій [9].

Ця обставина породжує поняття «кредитний потенціал банку», яке визначає насамперед кількісні межі кредитної політики банківської установи, і, таким чином, обмежує можливості банку проводити кредитні операції. В сучасних умовах для економіки важливим стає визначення об'єктивних та суб'єктивних чинників впливу на кредитний потенціал банку в процесі ринкової трансформації економіки.

На ефективність процесу залучення та розміщення коштів клієнтів впливає сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів [8, с. 398].

Серед зовнішніх факторів формування та реалізації кредитного потенціалу слід виділити:

- 1) політичні (ступінь відкритості економіки, структура економіки регіону, макроекономічні показники);
- 2) валютні (пріоритет валюти);
- 3) ринкові (рівень інфляції, конкуренція, рівень попиту і пропозиції на банківські продукти, кредитна історія позичальника);
- 4) якісні (рівень кваліфікованих кадрів, система управління);
- 5) виробничі (рівень технологічного оснащення, потужності).

На загальний рівень кредитного потенціалу банку суттєво впливає така низка внутрішніх факторів:

- 1) розмір власного капіталу банку;
- 2) загальна величина та структура залучених коштів;
- 3) рівень обов'язкових резервів, установлених Національним банком;
- 4) режим користування обов'язковими резервами для підтримки поточної ліквідності банку;
- 5) структура активів та зобов'язань банку;
- 6) вид кредитного продукту;
- 7) імідж банківської установи;
- 8) можливість надання пільг клієнтам банку.

Виділення згаданих вище факторів дасть змогу кредитним установам враховувати відтік грошових коштів, їх неочікуване подорожчання, а також ефективне розміщення цих ресурсів серед своїх позичальників.

Узагальнюючи аналіз підходів до дослідження сутності кредитного потенціалу банків, можна виокремити його найбільш важливі ознаки [7]:

- сума, на яку система комерційних банків може збільшити масу грошей в обігу шляхом надання нових позик громадянам і фірмам;
- величина нової грошової маси, яку комерційні банки можуть випустити в обіг через надання нових позик підприємствам і компаніям, а також фізичним особам та іншим суб'єктам господарювання з урахуванням придбання в акціонерних компаніях акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- різниця між загальним розміром мобілізованих банком коштів мінус резерв ліквідності;
- кредитні або інвестиційні можливості банку, які вимірюються його надлишковими резервами, тобто резервами, що перевищують за обсягом вказані законом резервні вимоги, які створюють основу для розширення розмірів позик і інвестицій.

Різноманітність формулювань кредитного потенціалу демонструє багатогранність цього поняття та водночас створює труднощі у його тлумаченні.

Крім того, характеризуючи кредитний потенціал банку, необхідно враховувати як об'єктивні, так і суб'єктивні аспекти, а саме:

- об'єктивні – це сукупність фінансових потоків, які здійснюють чи можуть здійснити банки при акумуляції та перерозподілі коштів, реалізуючи інтереси власників, інвесторів, кредиторів, клієнтів, органів влади, іноземних держав та світових організацій;

- суб'єктивні – це рівень підготовки персоналу, професіоналізм вищого керівництва банку, їхні людські якості, можливості в повному обсязі використовувати наявні фінансові ресурси банку з метою досягнення поставлених стратегічних і тактичних цілей кредитної політики банку.

Отже, на нашу думку, кредитний потенціал банку – це складова кредитного потенціалу банківської системи, якісно й кількісно вимірювана спроможність банку до реалізації прибуткової кредитної діяльності на основі перерозподілу наявних і потенційно можливих вільних фінансових ресурсів учасників перерозподільного процесу.

Спираючись на цей підхід до трактування кредитного потенціалу банку, можна окреслити суть кредитного потенціалу банківської системи як інтегральної величини перерозподільних можливостей усіх елементів банківської системи щодо ефективного застосування кредитних інструментів фінансування поточних та інвестиційних потреб економічних суб'єктів.

1.2. Особливості управління кредитним потенціалом банку

Для підвищення ефективності управління кредитним потенціалом банку необхідно визначити систему принципів, на основі яких має здійснюватися його формування та використання [8, с. 397].

До таких принципів, на нашу думку, варто віднести:

1) оптимальність (проведення оптимальної депозитно-кредитної політики з урахуванням сучасних умов розвитку);

2) ефективність (забезпечення функціонування банку в довгостроковому період – реалізація самовиживання, задоволення інтересів акціонерів і клієнтів);

3) превентивність управління та антиципацію – передбачає своєчасне проведення оцінки ризику при управлінні кредитним потенціалом банку, а також виявлення чинників, що визначають зміну величини кредитного потенціалу;

4) оперативність (мінімізація можливих втрат від кредитних операцій, зумовлених прийняттям рішення, виконанням заходів в умовах ринкової невизначеності);

5) цілісність (розгляд елементів управління кредитного потенціалу як сукупної цілісної системи з метою підвищення стійкості її функціонування);

6) інформованість (супроводження процесу управління кредитним потенціалом репрезентативною інформацією для своєчасного прийняття відповідних управлінських рішень).

Урахування основних принципів управління кредитним потенціалом банку та використання системного підходу при розгляді процесу управління дає змогу окреслити важливі завдання управління кредитним потенціалом у контексті банківського менеджменту: управління ресурсами банку (координація між операціями, що проводяться з залучення та розміщення ресурсів); управління ліквідністю (аналіз стану ліквідності з використанням різних сценаріїв негативного розвитку подій для банку, короткострокове прогнозування ліквідності та зіставлення з даними звітності); управління ризиком (створення системи управління ризиком, здатної виявляти ризики, вимірювати їх, забезпечувати їх моніторинг, включати інструменти та процедури реагування на виникаючі загрози) [10, с. 303].

Оскільки сучасними науковцями поняття «управління кредитним потенціалом банку» не розглянуто на достатньому рівні, підґрунтям для реалізації управління кредитним потенціалом банку варто використовувати базові трактування системи управління кредитним потенціалом.

Так, І. М. Федосік [6] вважає, що управління ресурсним потенціалом комерційного банку – це система підходів, методів та інструментів розробки й

реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, організації залучення й обґрунтування різних напрямів укладення та використання фінансових ресурсів комерційного банку, для досягнення головної мети управління банком у рамках ефективної повномасштабної банківської діяльності на тривалому часовому інтервалі. Таке визначення повністю відображає всі функції, притаманні процесу управління в класичному розумінні, проте особливу увагу автор зосереджує на організації управління.

Своєю чергою, І. В. Барилюк [11, с. 70] вбачає необхідність застосування стратегічного підходу до управління ресурсним потенціалом банківських установ, центральним елементом якого виділяє ресурси. Також він приділяє увагу важливості визначення конкретних методів і прийомів реалізації процесів надходження ресурсів із зовнішнього середовища в банк або отримання їх додаткового обсягу. На нашу думку, стратегічне управління повинно стати однією з фундаментальних складових управління кредитним потенціалом банку, оскільки воно – важливий інструмент планування, прогнозування обсягів кредитних ресурсів на тривалу перспективу.

Багато авторів, окреслюючи питання щодо управління банківськими процесами, відзначають важливість застосування цілісного комплексного підходу. Так, наприклад, науковці С. В. Леонов та Я. М. Кривич пропонують розглядати систему управління інноваційним потенціалом банків як «цілісний структурований взаємопов'язаний комплекс скоординованих дій у вигляді сукупності принципів, методів та організаційних механізмів реалізації управлінських рішень, застосування яких забезпечує цілеспрямоване й систематичне використання ресурсів із метою раціонального формування та використання інноваційного потенціалу; а також оцінки його адекватності, яка дозволяє оцінити й у подальшому враховувати потенційні можливості банку, що дасть змогу ефективніше управляти інноваційною діяльністю» [12, с. 45].

Узагальнюючи наведене вище, потрібно зазначити, що управління кредитним потенціалом банків за своєю сутнісною економічною інтерпретацією – це складний багаторівневий процес, який передбачає комплексне поєднання не

тільки основних етапів управління, але й системне відображення основних елементів забезпечення цього процесу в їх функціональній взаємодії (рис. 1.2).



Рис. 1.2. Елементний склад процесу управління кредитним потенціалом банку [10, с. 303].

Сутнісно-економічне значення кредитного потенціалу банку визначає основні цільові орієнтири його управління та відповідно передбачає врахування особливостей як процесу формування кредитних ресурсів, так і їх розміщення. Відповідно обґрунтованим стає виокремлення основних напрямів управління: управління кредитними ресурсами, управління ліквідністю та кредитним ризиком. Ґрунтуючись на основних теоретичних положеннях, можна виокремити п'ять основних етапів управління кредитним потенціалом банку з позиції підвищення ефективності реалізації цього процесу в цілому, а саме:

- встановлення та формалізація цілей управління кредитним потенціалом банку – узгодження основної мети та завдань у процесі формування і використання кредитного потенціалу банку на засадах оптимізаційного менеджменту в процесі координації активних і пасивних операцій. Управління кредитним потенціалом з урахуванням основних цілей та завдань визначає

напрям систематизації інформації, прогнозування ліквідності, реагування на загрози, що виникають, та відповідні пропозиції щодо створення ефективної системи управління кредитним ризиком банку;

- оцінка впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ на кредитний потенціал банку – динаміка кредитного потенціалу банку в сучасних умовах розвитку зумовлена низкою чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ. Світова фінансова криза сприяла необхідності виявлення чинників впливу на формування кредитних ресурсів та напрями їх розміщення. Важливим у цьому аспекті залишається своєчасність прийняття управлінських рішень і визначення акценту на ефективності організації кредитної діяльності банків у цілому. При загальному підвищенні обсягу ресурсного забезпечення кредитного процесу існує вагомий вплив певного набору ресурсних джерел як чинників впливу формування та використання кредитного потенціалу банку;

- діагностика ефективності формування та використання кредитного потенціалу банку – оцінка динаміки зміни показника кредитного потенціалу досліджуваних банків дає змогу дослідити процеси його формування та використання й визначити необхідне підвищення ефективності управління процесом його реалізації в цілому. Цей етап передбачає ранжування банків на підставі зростання/зниження рівня загального показника кредитного потенціалу, що є об'єктивною основою для прийняття управлінських рішень як для регулюючих органів, так і для керівництва банку та дає підставу виокремити нефінансові чинники, що визначають сильні та слабкі сторони досліджуваного процесу управління кредитним потенціалом;

- проведення процедури оцінки ризику при здійсненні управління кредитним потенціалом банку – цей етап передбачає визначення оптимальної структури кредитного потенціалу банку та її порівняння з бажаною структурою. З економічного погляду, така процедура дозволяє здійснювати різнопланове управління кредитним потенціалом банку й визначати пріоритетні напрями його оптимізації;

- визначення напрямів управління кредитним потенціалом банку з урахуванням умов ринкової невизначеності – цей етап передбачає розробку оптимальних сценаріїв з управління кредитним потенціалом банку; впровадження інновацій; дотримання нормативних вимог; лобіювання інтересів банку, розгляд перспективних каналів отримання інформації з управління кредитним потенціалом банку [10, с. 304].

1.3. Методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку

В умовах ринкової економіки для банку особливе значення має правильна оцінка кредитного потенціалу. Для оцінки кредитного потенціалу використовують певні методи, які побудовані на кількісних та якісних характеристиках. Найбільш поширеними є три підходи до оцінки кредитного потенціалу: порівняльний аналіз, метод групування та економіко-статистичні методи.

За допомогою порівняльного аналізу можна визначити місце та роль кредитного потенціалу кожного виду ресурсу та відповідних економічних контрагентів. Під час проведення кількісного аналізу власних коштів визначають частку власних коштів в структурі пасивів, а також складових елементів капіталу в структурі власних коштів. За допомогою якісного аналізу власних коштів банку виявляють джерела їх формування. Власні кошти банку складаються з різноманітних фондів, які мають цільове призначення та джерела формування. Відомо, що основна частина зобов'язань банківських установ складається із залучених коштів, саме тому в період системних криз банки стикаються з проблемою якісного нарощування потенціалу.

За допомогою порівняльного якісного аналізу структури залучених коштів за групами клієнтів і термінами визначають, з яких саме галузей економіки та на який термін залучається основна частина коштів до банківської установи.

Кількісний аналіз структури залучених та власних коштів банку передбачає визначення частки кожної підгрупи чи кількох підгруп у загальній сумі залучених

коштів. Такий вид аналізу показує, яку роль кожний економічний контрагент відіграє у формуванні кредитного потенціалу.

Одним із найбільш поширених методів оцінки кредитного потенціалу є формування груп клієнтів банку на основі накопичених даних за такими критеріями, як дисперсія залишку на розрахунковому (поточному) рахунку та середній розмір залишку на рахунку. Для того, щоб отримати більш точні результати необхідно використовувати безперервний статистичний ряд даних або вибірку, яка забезпечує репрезентативність. Приміром, клієнтів банку групують за критерієм дисперсії залишку: високий (значення коефіцієнту варіації – більше 200%), вище середнього (значення коефіцієнту варіації – 100-200%), середній (значення коефіцієнту варіації – 50-100%), низький (значення коефіцієнту варіації – менше 50%). Так само виділяють кілька груп за розміром середнього залишку.

Далі аналізують зв'язок між дисперсією та середнім залишком. В результаті формується кілька груп клієнтів. Для кожної з отриманих груп встановлюють ліміт резерву ліквідності. Загальну суму резерву ліквідності розраховують шляхом додавання лімітів приватного резерву ліквідності. Метод групування дає змогу з високою точністю визначити кредитний потенціал банку.

В процесі оцінювання потенціалу економічних суб'єктів використовують велику кількість різноманітних показників і пов'язаних із ними методик оцінки, що говорить про невизначеність серед вчених та актуальність розробок у цьому напрямі. При цьому важливо щоб набір використовуваних в процесі оцінювання фінансового потенціалу банку показників відповідав економічним умовам, в яких він функціонує. З метою визначення підходу найбільш доцільного для застосування в процесі оцінювання фінансового потенціалу банку узагальнено представлені методи із виділенням їх переваг та недоліків (табл. 1.1) [13, с. 55].

Узагальнення підходів до оцінювання потенціалу економічних суб'єктів

Представники	Сутність	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
1. Оцінювання максимального обсягу ресурсів			
Воробйова І.О., Корнєєв М.В. Васильєв О.В. Леонов С.В.	Розраховується максимальний обсяг ресурсів, який може бути використаний економічним суб'єктом.	Чіткість кількісної оцінки, можливість побудови планів діяльності на основі отриманих результатів	Підходить лише для оцінювання ресурсного потенціалу, бо не відображає сутності інших його видів.
2. Оцінювання максимально можливого на основі лінійної залежності			
Дорошенко Ю.А., Калоев Ю.В., Савченко Г.О., Маслова А.Ю., Балацький О.Ф., Марушков Р.В., Клепиков Ю.Н.	Полягає в підборі відносних показників, які відображають стан діяльності економічного суб'єкта із зведенням їх до інтегрального та його градацією	Зручний до застосування, гнучкий, дозволяє виявити динаміку без впливу інфляції, легко порівнювати різні суб'єкти.	Важкий процес підбору відповідних коефіцієнтів, абстрактність результату, неможливість побудови конкретних планів підвищення потенціалу
4. Змішаний метод			
Жигунова О.О., Бойко А. О., Височина А. В.	Полягає в поєднаному використанні абсолютних та відносних показників	Можливість охопити максимальну кількість факторів впливу	Трудомісткість побудови системи та об'єднання різновимірних показників
5. Експертна оцінка			
Барилюк І. В., Бердникова Л.Ф., Волик Н.Г., Комліченко О.О., Ротань Н.В, Кузьмін О.Є., Мельник О.Г.	Значення коефіцієнтів, або їх впливу на результативний показник визначається на основі експертного опитування	Відносна простота розрахунків, гнучкість, можливість використання в умовах обмеженої інформації.	Суб'єктивність оцінки, абстрактність отриманого результату, неможливість універсального застосування.
6. Лінгвістична модель			
Калюжна Н.Г.	На основі апарату нечіткої логіки рівень потенціалу визначається шляхом зв'язки «якщо-то» із значенням обраних показників.	Відносна простота розрахунків, гнучкість	Абстрактність отриманого результату, відсутність кількісної оцінки
7. Методи граничного аналізу			
Нікішин К.М., Вереникін А.О., Д.А Григоріан, В. Манул, Дж. Параді, Дж. Хьюддж, Л. Местер	Полягає в обчисленні межі можливостей економічного суб'єкту на основі диференційного числення.	Найбільше відображає сутність потенціалу, дозволяє врахувати велику кількість факторів, з'ясувати шляхи реалізації потенціалу	Висока трудомісткість розрахунків, вимагає використання програмного забезпечення

Таким чином, кожен із зазначених в таблиці 1.1 підходів має переваги та недоліки, але найбільш доцільним до застосування в процесі оцінювання фінансового потенціалу банку, зокрема в частині оцінювання та аналізу

потенціалу залучення та потенціалу розміщення ресурсів, є методи граничного аналізу, адже не дивлячись на їх трудомісткість вони найбільше відображають сутність потенціалу. Окрім того, граничний аналіз дозволяє визначити спектр напрямів реалізації фінансового потенціалу банку, що є основою для складання тактичних та стратегічних планів діяльності.

Для оцінювання результативної складової фінансового потенціалу більш доцільним є використання оптимізаційної задачі, яка враховуватиме обмеження щодо ризиків, ліквідності та інших показників діяльності банку. В процесі функціонування банку отримана вигода від використання ресурсів не завжди досягає своєї максимально можливої величини при даному рівні витрат, тому особливо важливим є також оцінка та аналіз ефективності використання фінансового потенціалу банку та окремих його складових.

Причинами неефективного використання потенціалу можуть бути неоптимальна організація процесів по проведенню операцій та обслуговування клієнтів, недостатня конкуренція в галузі, інші зовнішні чинники. Тим самим розуміння того, як наблизити фактичну величину одержуваних вигод до потенційно можливої, є одним з найважливіших завдань, що стоять перед керівниками банківських установ, які прагнуть до підвищення продуктивності бізнесу.

Для прогнозування фінансової діяльності банку та визначення основних напрямів розвитку необхідним є оцінка наявного рівня використання потенціалу та показників ефективності його використання. Рівень ефективності використання потенціалу в сукупності із коефіцієнтами впливу складових фінансового потенціалу банку та його обмежень визначають необхідний обсяг додаткових зусиль та витрат для наближення рівня наявного використання фінансового потенціалу до максимального. Основною проблемою при побудові системи оцінювання фінансового потенціалу банку і визначенні цільових показників, які визначають систему, є обмеженість інформації щодо діяльності банку, певні показники є закритими для загального доступу, а інформація в більшості випадків

надається в агрегованому вигляді, що не дозволяє оцінити усю сукупність взаємозалежностей.

Висновки до розділу 1

Кредитний потенціал банку – це складова кредитного потенціалу банківської системи, якісно й кількісно вимірювана спроможність банку до реалізації прибуткової кредитної діяльності на основі перерозподілу наявних і потенційно можливих вільних фінансових ресурсів учасників перерозподільного процесу.

На ефективність процесу залучення та розміщення коштів клієнтів впливає сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів.

Кредитний потенціал банків характеризують його найбільш важливі ознаки. Для підвищення ефективності управління кредитним потенціалом банку необхідно визначити систему принципів, на основі яких має здійснюватися його формування та використання.

Управління кредитним потенціалом банків за своєю сутнісною економічною інтерпретацією – це складний багаторівневий процес, який передбачає комплексне поєднання не тільки основних етапів управління, але й системне відображення основних елементів забезпечення цього процесу в їх функціональній взаємодії.

Під час оцінки кредитного потенціалу необхідно використовувати певні методи, зокрема кількісні та якісні характеристики. Найбільш поширеними є три підходи до оцінки кредитного потенціалу: порівняльний аналіз, економіко-статистичні методи та метод угруповання.

Найбільш доцільним до застосування в процесі оцінювання фінансового потенціалу банку, зокрема в частині оцінювання та аналізу потенціалу залучення та потенціалу розміщення ресурсів, є методи граничного аналізу, адже не дивлячись на їх трудомісткість вони найбільше відображають сутність потенціалу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «ІНГ БАНК УКРАЇНА»

2.1. Загальна економічна характеристика АТ «ІНГ Банк Україна»

ІНГ Банк Україна – дочірня компанія ІНГ Групи, яка є провідною світовою фінансовою установою з активною мережею оптових банківських послуг, яка надає повний спектр послуг корпоративним клієнтам та фінансовим установам вже понад 30 років.

У 1994 році ING Bank N.V. відкрив представництво у Києві, а в грудні 1997 року був зареєстрований як банк із 100% іноземним капіталом.

АТ «ІНГ Банк Україна» є правонаступником «Акціонерний банк «ІНГ Банк Україна». Адреса головного офісу Банку: Україна, Київ, вул. Спаська, 30-А [14].

Акціонери: ING Bank N.V. (Нідерланди) – 100%.

ІНГ Банк Україна зосереджується на міжнародних корпораціях та великих українських корпоративних клієнтів, пропонуючи широкий спектр комерційних банківських продуктів, доступ до міжнародних ринків капіталу та міжнародний досвід за підтримки мережі ІНГ.

ІНГ Банк Україна є членом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (свідоцтво № 825 від 26.05.2016 г.)

Банк обслуговує тільки корпоративних клієнтів, роздрібний банкінг не входить до числа стратегічних напрямків діяльності. Банк надає повний спектр послуг корпоративним клієнтам: від комерційного кредитування та фінансування сировинних товарів до операцій на грошовому ринку, фінансування злиття та поглинання, а також торгового фінансування.

АТ «ІНГ Банк Україна» орієнтується на міжнародних та місцевих сільськогосподарських корпоративних клієнтів. Це найдосвідченіший банк для провідних українських експортерів та переробників сільського господарства, який

пропонує широкий спектр продуктивних можливостей із доступом до міжнародної мережі ІНГ, що робить його одним з найактивніших банків на ринку, а також високоякісною моделлю обслуговування та визнаним лідером якості у досягненні операційної досконалості.

Завданням банку є отримання прибутку від використання власних та залучених коштів з метою розвитку банківської справи та забезпечення виплати дивідендів акціонерам банку. До банківських послуг належать:

- залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, в тому числі у банківських металах та рахунків умовного зберігання (ескроу);
- розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик [14].

Банк здійснює свою діяльність, надає банківські та інші фінансові послуги в національній та іноземній валютах. Банк здійснює професійну діяльність на ринках капіталу на підставі ліцензії, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Вищим органом управління банку є загальні збори. Виконавчим органом, що здійснює поточне управління, є Правління банку, а органом, що здійснює контроль за діяльністю Правління банку, захист прав вкладників, інших кредиторів та учасників банку, є Наглядова рада банку.

До складу Правління банку входять:

- Олена Георгіївна Михальченко – Голова Правління;
- Сергій Анатолійович Соколов – Заступник Голови Правління з управління фінансами;
- Ольга Борисівна Курінна – Член Правління з Операційної діяльності;
- Олександр Григорович Міщенко – Член Правління з питань комплаєнсу з покладеними функціями відповідального працівника банку за проведення фінансового моніторингу;

- Андрій Валерійович Потапов – Член Правління з фінансових ринків та казначейства;

- Валерій Сергійович Бугров – Член Правління з управління ризиками.

До складу Наглядової ради АТ «ІНГ Банк Україна» входять:

- Роберт Корнеліс Альберт Якоб Марія Вайман, голова Наглядової Ради (незалежний);

- Ернст Хофф, член Наглядової Ради (представник акціонера);

- Маркус Хубертус Йоханнес Балтуссен, член Наглядової Ради (представник акціонера);

- Мухтар Бубеєв, член Наглядової Ради (незалежний);

- Петрус Паулюс Марія Вальк, член Наглядової Ради (незалежний) [14].

АТ «ІНГ Банк Україна» входить у топ-3 найкращих банків, що обслуговують міжнародних клієнтів в Україні, та перший банк на валютному ринку (FX), який запропонував валютні операції «спот» та «форвард» (розроблені у 2019 році). Банк є визнаним маркетмейкером на українському валютному ринку «спот» та «форвард», а також найкращим гравцем на ринку синдигованих операцій з провідними компаніями аграрного сектору України.

Останнім часом банком реалізовано комплексний ряд заходів, що дозволяють організувати безперебійну операційну підтримку клієнтів в умовах воєнного часу і частого відключення електроенергії в Україні. Альтернативні джерела живлення мають запас для безперебійної роботи Банку у разі тривалої відсутності енергопостачання. Банк має стійку та зарезервовану інфраструктуру для забезпечення безперервності виконання банківських операцій [14].

Фінансова звітність банку свідчить, що у 2021 році, фінансовий стан Банку був стабільним. Всі нормативи, встановлені НБУ, дотримано і щомісячно оприлюднюються на офіційному веб-сайті банку. Діяльність банку можна охарактеризувати як прибуткову.

За період 2019-2021 р. обсяг власного капіталу банку не зазнав значних змін, що пов'язано з тим, що статутний капітал та емісійний дохід не змінювалися. Найбільших змін зазнав за цей період нерозподілений прибуток.

У 2020 році цей показник збільшився порівняно з 2019 р. на 6% (або 196162 тис. грн.), але у 2021 році показник зменшився в на 9% (або на 330684 тис. грн.), а за три роки – на 4% (або 134522 тис. грн.).

Таблиця 2.1

Динаміка власного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення станом на			Відхилення					
				Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2020- 2019	2021- 2020	2021- 2019	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Статутний капітал	731298	731298	731298	0	0	0	0%	0%	0%
Емісійний дохід	46278	46278	46278	0	0	0	0%	0%	0%
Нерозподілений прибуток	3309360	3505522	3174838	196162	-330684	-134522	6%	-9%	-4%
Усього	4086936	4283098	3952414	196162	-330684	-134522	5%	-8%	-3%

Таким чином, спостерігаємо незначні зміни власного капіталу, які були спричинені зменшенням нерозподіленого прибутку. У 2020 році власний капітал збільшився на 5% (або 196162 тис. грн.) порівняно з 2019 роком, а у 2021 році – зменшився на 8% (або 330684 тис. грн.). Загалом за три роки обсяг власного капіталу зменшився на 3% (або 134522 тис. грн.).

Регулятивний капітал банку складається з двох показників: основний капітал та додатковий капітал. За нормативами регулятивний капітал має бути не менше, ніж 500 мільйонів грн. Розглянемо динаміку регулятивного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна» в таблиці 2.2.

Як свідчать дані таблиці 2.2, вимога НБУ щодо нормативу дотримана, адже регулятивний капітал банку становить більше 500 мільйонів гривень.

Динаміка регулятивного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення станом на			Відхилення					
				Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2021-2019	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Основний капітал	1785497	1785282	1784075	-215	-1207	-1422	-0,0001	-0,0007	-0,0008
Додатковий капітал	1785497	1785281	1784075	-216	-1206	-1422	-0,0001	-0,0007	-0,0008
Регулятивний капітал	3570994	3570563	3568150	-431	-2413	-2844	-0,0001	-0,0007	-0,0008

Основний капітал банку у 2020 років порівняно з 2019 роком зменшився на 0,0001% (або 215 тис. грн.), а в 2021 році показник зменшився ще на 0,0007% (або 1207 тис. грн.). Загалом спостерігаємо зменшення на 0,0008% (або 1422 тис. грн.) за весь аналізований період. Щодо додаткового капіталу, можна побачити також негативні зміни: в 2020 році він зменшився на 0,0001% (або 216 тис. грн.), в 2021 році – ще на 0,0007% (або 1206 тис. грн.). За три роки спад становив 0,0008% (або 1422 тис. грн.).

Внаслідок зазначених вище змін спостерігаємо зменшення регулятивного капіталу в динаміці. У 2020 році це зменшення становило 0,0001% (або 431 тис. грн.) порівняно з 2019 роком, а в 2021 спостерігаємо подальше зменшення на 0,0007% (або 2413 тис. грн.). В результаті за весь період зменшення регулятивного капіталу становило 0,0008% (або 2844 тис. грн.).

Таким чином, на зважаючи на щорічне несуттєве зменшення, регулятивний капітал АТ «ІНГ Банк Україна» залишається досить стабільним, що свідчить про надійність банку.

Станом на 31 грудня 2021 р. кредити і депозити кредитних установ, які отримані від українських банків, які не мають міжнародного рейтингу, становлять

100102 тисячі гривень. А кошти, отримані від Материнського банку, складають 103 тис. грн, що становить 0,1% коштів кредитних установ.

Крім того, АТ «ІНГ Банк Україна» отримав короткострокові кредити від НБУ на суму 600000 тис. грн та 200000 тис. грн у липні та серпні 2021 року відповідно за ставкою 6%, строк погашення яких менше 3-х місяців. Наданий кредит був достроково погашений протягом 2021 року.

Станом на 31 грудня 2021 р. кредити банку склалися із заборгованості десяти найбільших позичальників-третіх сторін в обсязі 5,207,891 тис. грн, що становить 80% загального кредитного портфеля, для порівняння, у 2020 році – 6,965,288 тисяч гривень або 84%.

Найбільшу питому вагу виданих кредитів склали кредити у сфері оптової торгівлі: у 2021 – 3,102,248 тис. грн., у 2020 5,217,412 тис. грн. Наступними за значимістю були кредити, надані підприємствам з надання послуг зв'язку, яким було виділено у 2021 році 1,093,072 тис грн., для сільськогосподарських підприємств – 1,320,560 тис. грн. Саме за цими напрямками була сконцентрована найбільша частина кредитів Банку.

Оскільки специфіка банківської діяльності пов'язана з ризиками, керівництво банку звертає увагу на ризики, пов'язані з високою концентрацією активів і зобов'язань, і забезпечує відповідний контроль. АТ «ІНГ Банк Україна» кожного дня здійснює попередній аналіз резерву ліквідності у разі надання нових кредитів та пролонгації існуючих. В межах управління ризиком ліквідності банк суворо дотримується нормативів ліквідності, які містяться в Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368. Відповідно до інструкцій, банк постійно проводить контроль щодо дотримання вимог до ліквідності та розраховує обов'язкові нормативи, встановлені НБУ.

2.2. Аналіз фінансового стану АТ «ІНГ Банк Україна»

Проведемо аналіз фінансового стану АТ «ІНГ Банк Україна». Розпочнемо з аналізу доходів та зробимо висновки про їх склад та частку у загальному прибутку, оскільки прибуток є одним з найважливіших показників діяльності банку (табл. 2.3).

Дані таблиці 2.3. засвідчують, що має місце зниження процентних доходів за 2021 рік порівняно з попередніми трьома роками. У 2021 році процентні доходи становили 754197 тис. грн., що на 30,6% менше, ніж у 2018 році.

Спостерігається також щорічне зниження комісійних доходів з 2019 року, які в 2021 році зменшилися на 25% порівняно з 2018, що є негативним явищем для банку, оскільки комісійні доходи вважаються найбільш суттєвими для формування прибутку.

Щодо статті результат операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, то тут спостерігається позитивна динаміка. Суттєве зростання за торговими операціями відбулося у 2019 році порівняно з 2018 роком, щоправда в наступні роки спостерігаємо значне зниження, навіть до негативного значення. Курсові різниці значно зменшилися у 2019-2020 роках, але у 2021 році порівняно з 2020 роком вони зросли на 343,5%, а порівняно з 2018 роком – на 192,1%.

Водночас, оскільки частка зазначених статей в загальній структурі доходів незначна, вони не мають суттєвого впливу на її зміну.

Таблиця 2.3.

Динаміка доходів АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Процентні доходи, розраховані з використанням методу ефективного відсотка	1 087 516	1 433 797	1 479 058	754 197	346 281	45 261	-724 861	-333 319	31,8	3,2	-49,0	-30,6
Комісійні доходи	94 013	95 991	90 317	70 600	1 978	-5 674	-19 717	-23 413	2,1	-5,9	-21,8	-24,9
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	0	0	3 414	0	0	3 414	3 414	-	-	-	-
- торгові операції	12 945	102 083	50 044	-23 472	89 138	-52 039	-73 516	-36 417	688,6	-51,0	-147	-281
- курсові різниці	89 143	-15 018	-106 936	260 390	-104 161	-91 918	367 326	171 247	-117	612,1	343,5	192,1
Результат операцій з похідними інструментами	0	0	235 677	-35 310	0	235 677	-270 987	-35 310	-	-	-115	-
Інші доходи	15 157	9 492	25 346	16 940	-5 665	15 854	-8 406	1 783	-37,4	167,0	-33,2	11,8
Всього доходів	1 298 774	1 626 345	1 773 506	1 046 759	327 571	147 161	-726 747	-252 015	25,2	9,0	-41,0	-19,4

Те саме стосується і змін обсягу інших доходів – вони також не мають істотного впливу на загальний дохід банку. Інші доходи коливались то у бік збільшення, то у бік зменшення. Загалом за чотири досліджувані роки воно зросло на 11,8%.

Найбільшу питому вагу в структурі доходів займають процентні доходи, розмір яких з 2018 по 2021 роки знизився на 31%, що є негативним явищем в діяльності банку.

Основну частину доходів від комісійних операцій банків становлять комісії за розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види доходів охоплюють: консультаційні послуги; оплату за банківськими акцептними операціями; комісії з надання гарантій та доручень; оплату фінансування капітальних вкладень та інших інвестиційних послуг; комісійні за здійснення валютних операцій, які мають незначну частку в загальному обсязі доходів.

Далі проаналізуємо витрати АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018 по 2021 рр. (табл. 2.4).

Згідно з даними таблиці 2.4. найшвидшими темпами зростають комісійні витрати банку. До їх складу включають комісійні витрати за отриманими гарантіями від ING Group, які суттєво зросли останніми роками, розрахункові операції та операції з цінними паперами. Так, у 2021 році приріст комісійних витрат становив 128,5%.

Найбільшу частку в структурі витрат у 2021 році займали інші адміністративні та операційні витрати, частка яких становила 38,2% в загальних витратах.

Витрати з податку на прибуток зменшувались щорічно і за чотири роки скоротились на 46,6%.

Таблиця 2.4

Динаміка витрат АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Комісійні витрати	-53 786	-71 620	-104 385	-122 899	-17 834	-32 765	-18 514	-69 113	33,2	45,7	17,7	128,5
Витрати на персонал	-141 382	-141 448	-125 684	-123 864	-66	15 764	1 820	17 518	0,0	-11,1	-1,4	-12,4
Амортизація	-38 584	-36 501	-12 684	-7 860	2 083	23 817	4 824	30 724	-5,4	-65,3	-38,0	-79,6
Інші адміністративні та операційні витрати	-204 218	-197 065	-211 833	-186 901	7 153	-14 768	24 932	17 317	-3,5	7,5	-11,8	-8,5
Інші збитки від зменшення корисності та інші резерви	-4 237	128	-299	-3 255	4 365	-427	-2 956	982	-103,0	-333,6	988,6	-23,2
Витрати з податку на прибуток	-82 845	-155 705	-112 518	-44 223	-72 860	43 187	68 295	38 622	87,9	-27,7	-60,7	-46,6
Всього	-525 052	-602 211	-567 403	-489 002	-77 159	34 808	78 401	36 050	14,7	-5,8	-13,8	-6,9

Наступним кроком буде аналіз власного капіталу банку, оскільки він є важливим показником фінансового стану банківської установи. Достатній обсяг власного капіталу забезпечує економічну незалежність і фінансову стійкість банку, а також використовується для здійснення банківських операцій та надання послуг з отриманням прибутку.

Станом на 31 грудня 2021 року зареєстрований статутний капітал АТ «ІНГ Банк Україна» становив 731 298 тис. грн. Як було зазначено вище, 100% статутного капіталу банку володіє Ю ING Bank N.V. (Нідерланди). Щодо керівництва банку, то воно не володіє акціями банку. Внески в статутний капітал відображають за справедливою вартістю на дату здійснення операції. Прибутки та збитки від продажу власних акцій знаходять відображення у складі нерозподіленого прибутку.

Динаміку показників власного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018 - 2021 рр. подано в табл. 2.5, аналіз проведено за даними форми № 1 річної фінансової звітності.

За даними табл. 2.5 спостерігаємо зменшення обсягу власного капіталу банку, а саме його зниження на 9% у 2021 р. за рахунок зменшення нерозподіленого прибутку на 330684 тис. грн. Частка нерозподіленого прибутку в у власному капіталі банківської установи залишається на високому рівні і становить 80,32% у 2021 році.

Статутний капітал протягом чотирьох досліджуваних років залишався майже незмінним. Лише у 2019 році він зменшився з 751 579 тис. грн до 731298 тис. грн. У 2021 році він займав 18,5 % в структурі власного капіталу.

Таблиця 2.5

Динаміка власного капіталу АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Статутний капітал	751 579	731 298	731 298	731 298	-20 281	0	0	-20 281	-2,7	0,0	0,0	-2,7
Емісійний дохід	46 278	46 278	46 278	46 278	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток	2 955 245	3 309 360	3 505 522	3 174 838	354 115	196 162	-330 684	219 593	12,0	5,9	-9,4	7,4
Усього власного капіталу	3 753 102	4 086 936	4 283 098	3 952 414	333 834	196 162	-330 684	199 312	8,9	4,8	-7,7	5,3

Далі проведемо аналіз зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» за період з 2018 по 2021 рр. в табл. 2.6.

Дані табл. 2.6 показують, що розмір зобов'язань банку коливається по роках, отже, не є стабільним. Так, у 2019 році порівняно з 2018 роком зобов'язання банку зросли на 10,4%, у 2020 р. порівняно з 2019 р. – на 30,2%, то у 2021 р. у порівнянні з 2020 р. спостерігаємо зменшення на 15,3%. Загалом за чотири роки спостерігаємо тенденцію до зростання на 21,8%, що свідчить про залучення банком коштів. Якщо внаслідок такого залучення банк отримує прибуток, то це є позитивним для банку.

Кошти кредитних установ у 2021 році зазнали суттєвого скорочення: у 2021 р. їх обсяг становив 101 233 тис. грн., що порівняно з 2018 роком менше на 88,4%.

Щодо коштів клієнтів, то їх обсяг з часом зростає. Приріст у 2021 році порівняно з 2018 роком становить 2104657 тис. грн, тобто на 40,2% більше. Це є позитивним для банку, оскільки свідчить про підвищення рівня довіри до банку що проявляється у активному залученні коштів клієнтів.

Зобов'язання з податку на прибуток зменшились за чотири роки на 44,3%.

Інші зобов'язання щорічно зростали, зокрема, у 2021 році зросли на 38% порівняно з 2018 роком і досягли 113148 тис. грн.

Таблиця 2.6

Динаміка зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр.

Показники	Роки				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Кошти кредитних установ	870 977	1 102 323	1 866 374	101 233	231 346	764 051	-1 765 141	-769 744	26,6	69,3	-94,6	-88,4
Кошти клієнтів	5 238 901	5 582 904	6 946 488	7 343 558	344 003	1 363 584	397 070	2 104 657	6,6	24,4	5,7	40,2
Зобов'язання з податку на прибуток	26 234	43 796	18 887	14 622	17 562	-24 909	-4 265	-11 612	66,9	-56,9	-22,6	-44,3
Інші зобов'язання	82 003	13 455	107 282	113 148	-68 548	93 827	5 866	31 145	-83,6	697,3	5,5	38,0
Усього зобов'язань	6 218 115	6 863 573	8 939 031	7 572 561	645 458	2 075 458	-1 366 470	1 354 446	10,4	30,2	-15,3	21,8

Проаналізуємо структуру зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» з 2018 по 2021 рік. у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Структура зобов'язань АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр.

Показник	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Кошти кредитних установ	14,01	16,06	20,88	1,34
Кошти клієнтів	84,25	81,34	77,71	96,98
Зобов'язання з податку на прибуток	0,42	0,64	0,21	0,19
Інші зобов'язання	1,32	0,20	1,20	1,49
Усього зобов'язань	100,00	100,00	100,00	100,00

Проведений аналіз дає підстави зробити висновки, що найбільшу питому вагу в загальному обсязі зобов'язань займають кошти клієнтів, і ця питома вага з роками зростає. На другому місці – кошти кредитних установ, щоправда їх питома вага суттєво знизилась у 2021 році порівняно з попередніми роками. Загалом такі результати свідчать про задовільний рівень пасивів по відношенню до власного капіталу.

Наступним нашим кроком буде аналіз відносних показників ліквідності банку та їх відповідність встановленим НБУ нормативним значенням (табл. 2.8).

За даними табл. 2.8 показники ліквідності за 2018-2021 роки можна охарактеризувати наступним чином:

1. Норматив миттєвої ліквідності (Н4), який визначають як відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку та характеризує мінімальний обсяг високоліквідних активів, необхідних для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного робочого дня, у 2021 році становив 115,86%. Найбільше його значення спостерігалось у 2020 році і становило 190,10%.

Динаміка показників нормативів ліквідності АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Н4, Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	164,26	83,52	190,1	115,86	-80,74	106,58	-74,24	-48,40	-49,2	127,6	-39,1	-29,5
Н5, Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	178,62	160,65	158,78	145,59	-17,97	-1,87	-13,19	-33,03	-10,1	-1,2	-8,3	-18,5
Н6, Норматив коротко-строкової ліквідності (не менше 60 %)	140,48	141,49	146,61	143,23	1,01	5,12	-3,38	2,75	0,7	3,6	-2,3	2,0
LCR_{вв}, Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)	-	318,05	328,51	435,46	-	10,46	106,95	-	-	3,3	32,6	-
LCR_{ів}, Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)	-	103,62	166,42	170,04	-	62,80	3,61	-	-	60,6	2,2	-

Враховуючи те, що нормативне значення коефіцієнта Н4 має бути не менше 20%, його величина протягом досліджуваних чотирьох років свідчить про достатність високоліквідних активів у банку для виконання поточних зобов'язань.

2. Норматив поточної ліквідності (Н5), який визначають як відношення активів зі строком погашення 31 день до зобов'язань банку зі строком погашення 31 день, та характеризує мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця, у 2021 році становив 145,59%. З рахуванням того, що нормативне значення коефіцієнта Н5 має бути не менше 40%, можна констатувати, що всі значення протягом років були вищими за норму, але в 2021 році спостерігаємо зниження показника, що свідчить про необхідність контролю банком співвідношення між ліквідними активами первинної та вторинної ліквідності та пасивами.

3. Щодо нормативу короткострокової ліквідності (Н6), який визначають як відношення ліквідних активів до зобов'язань зі строком погашення протягом одного року, та показує мінімальний розмір майна, необхідний для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року, то у 2021 році цей показник становив 143,23%. Оскільки нормативне значення коефіцієнта Н6 – не менше 60%, можна стверджувати, що фактичні значення значно перевищують нормативні, що є позитивним явищем і свідчить про здатність банку своєчасно погашати наявні активи за своїми зобов'язаннями.

4. Нормативи коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR), за всіма валютами та в іноземній валюті станом на грудень 2021 року становив 435,46% (при стандартному значенні не менше 100%) за всіма валютами, а в іноземній валюті – 170,04% (при стандартному значенні не менше 100%).

Отже, показники ліквідності, встановлені НБУ, в АТ «ІНГ Банк Україна» з 2018 по 2021 роки значно перевищують їх нормативне значення. Проте, таке перевищення не можна вважати цілком позитивним явищем, оскільки це засвідчує наявність у банку високоліквідних активів у великих обсягах. Тобто,

має місце нераціональне використання активів, які за рахунок грошових коштів можуть бути перетворені в прибуткові.

Водночас протягом 2021 року діяльність банку характеризувалася відмінною ліквідністю, відсутністю затримок платежів, вчасним та в повному обсязі виконанням усіх своїх зобов'язань завдяки розробленому стресовому сценарію з метою управління ліквідністю та визначення резервів ліквідності.

Далі вважаємо за доцільне проаналізувати показники достатності капіталу, зокрема: мінімальний розмір регулятивного капіталу – Н1 (500 млн грн); достатність (адекватність) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).

Н1 – норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1) показує абсолютну величину бази капіталу, яка у 2021 році становила 3568150 тис. грн., це перевищує допустимий мінімальний розмір більш ніж у 17 разів. За останні 2020-2021 роки спостерігаємо тенденцію до зниження, що є негативним проявом. Проте цей показник не можна вважати достатнім для аналізу, оскільки в ньому не враховано співвідношення капіталу та активів банку, а також ризикованість активних операцій банку.

Таблиця 2.9.

Динаміка показників нормативів капіталу АТ «ІНГ Банк Україна»

За 2018-2021 рр.

Показник	Нормати в НБУ	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Н1 «Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу»	200 млн. грн.	3459478	3570994	3570563	3568150	111516	-431	-2413	108672
Н2 «Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу»	не менше 10%	98,19	71,94	74,49	103,06	-26,25	2,55	28,57	4,88

Нормативне значення коефіцієнта Н2, встановлене НБУ для діючих банків має бути не менше 10%. Цей коефіцієнт свідчить про здатність банку своєчасно та

в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Вважається, що чим вищим є значення нормативу достатності регулятивного капіталу, тим більшу частину ризику беруть на себе власники банку. Норматив встановлюється з метою недопущення надмірного перенесення банком кредитного ризику та ризику неповернення активів банку кредиторам та вкладникам банку.

За 2018-2021 роки значення показника не тільки знаходиться в межах норми, а й значно її перевищує. Загалом спостерігаємо зростаючу динаміку, що є позитивним явищем для банку.

Наступним етапом аналізу є аналіз відповідності нормативам регулятора інвестиційних стандартів. Їх встановлено задля забезпечення контролю за інвестиційною діяльністю банків, у тому числі за їх прямими інвестиціями (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Динаміка показників нормативів інвестування
АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.**

Показник	Норматив НБУ	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Н11 «Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою»	не більше 15%	0,0082	0,0082	0,0000	0,0000	0,00	-0,01	0,00	-0,01
Н12 «Норматив загальної суми інвестування»	не більше 60%	0,0085	0,0085	0,0000	0,0000	0,00	-0,01	0,00	-0,01

Зважаючи на дані табл. 2.10 можна сформулювати наступні висновки. Норматив інвестування в цінні папери для конкретної установи (Н11) встановлюють з метою обмеження ризику, який пов'язаний з інвестуванням в акції та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи та визначають як відношення суми коштів, що спрямовують на придбання акцій (часток, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо для кожної установи до статутного капіталу банку. Нормативне значення Н11 не має перевищувати 15%. Як бачимо з таблиці, розраховані показники не перевищують 1%, що є свідченням відсутності ризику інвестування в цінні папери.

Норматив загальної суми інвестицій (Н12) встановлюють для обмеження ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю банку та визначають як відношення суми коштів, спрямованих на придбання акцій (часток, акцій) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до статутного капіталу банку. Нормативне значення Н12 не має перевищувати 60%. За аналізований період значення коливається в межах 1%, що є свідченням безризикової інвестиційної діяльності банку.

Таким чином, аналіз нормативів, встановлених НБУ, дає підстави зробити висновок, що АТ «ІНГ Банк Україна» діє в межах загальноприйнятих стандартів для банківських установ України. А дотримання нормативів та їх мінімальна зміна протягом зазначеного періоду стають можливими завдяки збалансованості показників ефективності. Водночас, керівництву банку варто звернути увагу на те, що внаслідок надмірно високої ліквідності банк не спрямовує максимум своїх ресурсів на прибуткову діяльність.

Далі проведемо аналіз фінансової надійності АТ «ІНГ Банк Україна» (табл. 2. 11).

З цією метою проведемо розрахунок показників фінансової стійкості. Зазначимо, що більша частина показників фінансової стійкості ґрунтуються на визначенні достатності капіталу для покриття банківських ризиків та оцінці структури капіталу, за допомогою чого визначається якість балансового капіталу.

Так, коефіцієнт автономії, який є показником достатності капіталу та характеризує частку власного капіталу банку в загальних активах у 2021 році становив 29%. Така динаміка коефіцієнта свідчить про зниження фінансової незалежності банку від своїх кредиторів та може сигналізувати про зростання рівня ризиків і зниження стійкості банку в середньостроковій перспективі.

Таблиця 2.11

Аналіз фінансової надійності АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр

Показник	Середнє значення серед банківських установ	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт автономії	13,00	27,86	34,31	34,96	29,22	6,45	0,65	-5,74	1,36
Адекватність капіталу	4,00	5,24	6,35	6,38	5,76	1,11	0,03	-0,62	0,52
Частка резервів під знецінення кредитів	7,00	10,04	10,04	10,19	0,1	0	0,15	-10,09	-9,94
NIM - Чиста процентна маржа	3,00	4,65	4,63	4,02	4,01	-0,02	-0,61	-0,01	-0,64
CIR - Ефективність витрат	71,00	37,72	50,13	53,51	56,94	12,41	3,38	3,43	19,22
OROA - Операційна рентабельність	2,00	3,52	3,3	2,41	2,22	-0,22	-0,89	-0,19	-1,3
ROA - Рентабельність активів	1,00	2,99	3,28	2,02	2,11	0,29	-1,26	0,09	-0,88
ROE - Рентабельність власного капіталу	7,00	10,72	9,56	5,78	7,21	-1,16	-3,78	1,43	-3,51
Відношення грошових коштів до зобов'язань	7,00	18,4	3,28	4,86	6,97	-15,12	1,58	2,11	-11,43
Відношення грошових коштів до активів	5,00	12,62	2,04	2,99	4,93	-10,58	0,95	1,94	-7,69
Частка ліквідних активів у загальних активах	19,00	29,97	21,27	23,09	25,06	-8,7	1,82	1,97	-4,91
Частка непрофільних активів банку	3,00	0,45	0,47	0,86	0,73	0,02	0,39	-0,13	0,28

Показник адекватності капіталу дає уявлення про банківський капітал як джерело покриття збитків і відображає рівень надійності та ризикованості банку. Цей показник свідчить про частку статутного та субординованого капіталу банку в загальній сумі активів. У 2021 році він становить 5,76%, що означає, що банк є фінансово незалежним від своїх кредиторів.

Частка резервів під знецінення кредитів – це показник кредитного ризику, який опосередковано вказує на частку токсичних кредитів у портфелі активів банку, оскільки розмір необхідних резервів під кредитні ризики обернено залежить від якості активів. У 2021 році цей показник становив 0,1%.

Чиста процентна маржа – показник ефективності, який свідчить про здатність операційних активів банку генерувати чистий процентний дохід. У 2021 році він становив 4%, що може означати, що база для формування прибутку банку є досить малою.

Показник ефективності витрат відображає рівень операційних витрат банку по відношенню до отриманого доходу. Так, у 2021 році він становив 56,94%, що свідчить про міцний фінансовий стан банку та правильне управління витратами.

Операційна рентабельність – це показник ефективності, який є основним для оцінки прибутковості банку без урахування впливу відрахувань на формування резервів. У 2021 році він становив 2,22%.

Рентабельність активів показує, скільки прибутку приносить кожна гривня активів банку. Коефіцієнт дає розуміння того, наскільки ефективно керівництво використовує активи банку для отримання прибутку. Значення показника 2,11% у 2021 році свідчить про відсутність збитків у банку.

Рентабельність власного капіталу показує, скільки прибутку приносить банку кожна гривня власного капіталу. Чим вище значення коефіцієнта, тим краще банк використовує свій капітал для отримання прибутку. У 2021 році цей показник становив 7,21%, що свідчить про відсутність втрат.

Відношення грошових коштів до зобов'язань – це показник ліквідності, який свідчить про здатність банку розраховуватися по своїх зобов'язаннях

готівкою. Значення показника 6,97% у 2021 році свідчить про те, що банк має достатні ресурси, які можна використати для погашення зобов'язань перед кредиторами і вкладниками.

Відношення грошових коштів до активів є показником, який характеризує структуру ліквідності активів банку, а отже, і достатність грошових коштів. У 2021 році цей показник становить 4,93%, що означає, що частина активів банку знаходиться в найбільш ліквідній формі і дає змогу швидко погасити вимоги кредиторів і вкладників.

Ще одним показником фінансової надійності є частка ліквідних активів у загальному обсязі активів. Цей показник характеризує структуру ліквідності активів банку, а також достатність високоліквідних активів. У 2021 році значення показника становило 25,06%, що свідчить про те, що достатня частина активів банку знаходиться в ліквідній формі (не тільки в грошовій формі, а й в цінних паперах та рахунках в інших банках), що дає можливість швидко погасити вимоги кредиторів та вкладників.

Показником інвестиційного ризику банку, який вказує на частку непрофільних активів банку (інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, інвестиційну нерухомість, основні засоби та нематеріальні активи) є частка непрофільних активів. У 2021 році цей показник становив 0,73%. Таке значення показника свідчить про ефективну бізнес-модель банку та низьку чутливість до ринкових ризиків знецінення активів.

Таким чином, проведений аналіз показує, що АТ «ІНГ Банк Україна» є фінансово надійним, дотримується законодавства, працює ефективно. Такий результат роботи банку пов'язаний з ефективними управлінськими рішеннями та підтриманням на оптимальному рівні співвідношення наявних ресурсів та наданих банківських послуг.

2.3. Оцінка кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна»

У процесі управління кредитною діяльністю банку об'єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку. Він є одним із найважливіших показників ефективності кредитного управління банку.

Кредитний портфель – це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів. Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі банківського балансу кредитний портфель розглядається як одне ціле та складова активів банку, котра характеризується показниками дохідності та відповідним рівнем ризику.

Дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку. За співвідношенням цих показників визначається ефективність кредитної діяльності банку.

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за допустимого рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектору ринку, який обслуговується цим банком.

У формуванні структури активів банку вирішальним фактором є рівень дохідності кожного виду активних операцій. Перевага надається найменш ризикованим напрямом розміщення коштів. У такому разі обсяг кредитного портфеля банку може зменшитися на користь портфеля цінних паперів або на користь проведення інших активних операцій.

Аналіз управління кредитним потенціалом банку для виявлення обсягів кредитної діяльності почнемо з аналізу динаміки активів (табл. 2.12.)

Таблиця 2.12.

Аналіз активів АТ «ІНГ Банк Україна» у 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018
Грошові кошти та їх еквіваленти	2 806 435	2 357 209	5 420 186	5 045 130	-449 226	3 062 977	-375 056	2 238 695	-16,0	129,9	-6,9	79,8
Кредити клієнтам	7 118 962	8 531 906	7 690 583	5 821 937	1 412 944	-841 323	-1 868 646	-1 297 025	19,8	-9,9	-24,3	-18,2
Торгові цінні папери	62	62	0	590 484	0	-62	590 484	590 422	0,0	-100,0	-	952 293
Необоротні активи на продаж	0	0	716	716	0	716	0	716	-	-	0,0	-
Основні засоби	22 507	29 849	82 336	51 397	7 342	52 487	-30 939	28 890	32,6	175,8	-37,6	128,4
Поточні податкові активи	0	15 000	0	0	15 000	-15 000	0	0	-	-100	-	-
Нематеріальні активи	1 662	1 776	1 992	3 199	114	216	1 207	1 537	6,9	12,2	60,6	92,5
Відстрочений податковий актив	1 442	313	612	2 093	-1 129	299	1 481	651	-78,3	95,5	242,0	45,1
Інші активи	20 147	14 394	25 704	10 019	-5 753	11 310	-15 685	-10 128	-28,6	78,6	-61,0	-50,3
Усього активів	9 971 217	10 950 509	13 222 129	11 524 975	979 292	2 271 620	-1 697 154	1 553 758	9,8	20,7	-12,8	15,6

Відповідно до табл. 2.12 динаміка всіх видів активів є нестабільною, переважно спостерігаємо тенденцію до зменшення.

Так, загальний обсяг активів у 2019 році зріс порівняно з 2018 р. на 9,8%, у 2020 р порівняно з 2019 також зріс на 20,7%, а у 2021 р. відбулося зменшення на 12,8%. Такі зміни відбулися за рахунок змін окремих найбільш вагомих складових активів. Зокрема, грошові кошти та їх еквіваленти спочатку, у 2019 р. зменшились, потім значно зросли протягом 2019-2020 років порівняно з 2018 роком, а у 2021 р. знову зменшились відносно 2020 р. та склали 5045130000 грн. загалом за чотири роки обсяг грошових коштів та їх еквівалентів зріс на 79,8%.

Кредити клієнтам з 2019 року мали тенденцію до зниження і в 2021 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 18,2%. Це може свідчити про досить виважену політику кредитування та дотримання банком суворих принципів оцінки позичальників.

Структуру активів АТ «ІНГ Банк Україна» розглянемо в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Структура активів банку у 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Грошові кошти та їх еквіваленти	28,15	21,53	40,99	43,78	-6,62	19,47	2,78	15,63
Кредити клієнтам	71,40	77,91	58,16	50,52	6,52	-19,75	-7,65	-20,88
Торгові цінні папери	0,00	0,00	0,00	5,12	0,00	0,00	5,12	5,12
Необоротні активи на продаж	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Основні засоби	0,23	0,27	0,62	0,45	0,05	0,35	-0,18	0,22
Поточні податкові активи	0,00	0,14	0,00	0,00	0,14	-0,14	0,00	0,00
Нематеріальні активи	0,02	0,02	0,02	0,03	0,00	0,00	0,01	0,01
Відстрочений податковий актив	0,01	0,00	0,00	0,02	-0,01	0,00	0,01	0,00
Інші активи	0,20	0,13	0,19	0,09	-0,07	0,06	-0,11	-0,12
Усього активів	100	100	100	100	-	-	-	-

За даними таблиці 2.13 можна спостерігати, що питома вага готівки в загальному обсязі активів зросла за чотири роки до 43,78%.

Частка кредитів, наданих клієнтам, починаючи з 2019 року почала зменшуватися щороку і у 2021 р. становила вже 50,52% загальних активів банку.

Всі інші активи займають незначну частину в загальних активах, отже, майже не впливають на зміни, які з ними відбуваються.

Оскільки кредити клієнтам займають найбільшу частку в активах, розглянемо кредитування докладніше. Аналіз кредитного портфеля проводиться з метою оцінки кредитного потенціалу банку, тобто його здатності в перспективі оптимізувати кредитну політику та проводити її максимально ефективно. На основі аналізу ефективності кредитної діяльності за попередні періоди стає можливим керівництву банку підвести підсумки та, у разі виявлення недоліків, змінити напрямки кредитування.

Управління кредитним портфелем дає змогу балансувати та стримувати ризик усього портфеля, контролювати ризик, притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позиковим інструментам, кредитам та умовам діяльності. Управління кредитними ризиками вимагає систематичного кількісного та якісного аналізу кредитного портфеля та роботи з проблемними кредитами.

Аналіз кредитного портфеля потребує дослідження його структури в розрізі груп ризику, ступеня забезпеченості, галузевої структури, форм власності позичальників, а також вивчення динаміки кожної групи, сегментації кредитного портфеля.

Проведемо аналіз кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк Україна» у 2019-2021 рр. за класами активів, пов'язаних з кредитами та позабалансовими зобов'язаннями в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Динаміка якісних показників кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк Україна» за 2019-2021 рр.

Показник	Значення станом на			Абсолютне відхилення			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2021-2019	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Кредити юридичним особам	7858648	7349266	5423777	-883187	-1919058	-2802245	-6	-26	-31
Під спостереженням	363	70169	59255	69806	-10914	58892	19 208	-16	16 205
Знецінені	997981	878247	988411	-119734	110164	-9570	-12,00	12,54	-0,96
Споживчі кредити	11771	9531	0	-2240	-9531	-11771	-19,03	-100,0	-100,0
Невикористаної частини зобов'язань з надання кредитів	10583663	9959289	15587620	-624374	5628331	5003957	-5,90	56,51	47,28
Акредитиви	712428	552645	59269	-159783	-493376	-653159	-22,43	-89,28	-91,68
Фінансові гарантії	237697	249649	344214	11952	94565	106517	5,03	37,88	44,81

За даними табл. 2.14 спостерігаємо, що за останні 3 роки кількість кредитів, наданих юридичним особам, постійно зменшується. У 2021 році частка наданих кредитів порівняно з 2019 роком зменшилась на 31%. Така тенденція є негативною характеристикою для банківських кредитних послуг, оскільки через неплатежі банк буде отримувати менше доходів від активних операцій. Кредити юридичним особам кредити становлять значну частину загального кредитного портфеля.

Водночас, обсяг знецінених кредитів у 2021 році зріс у порівнянні з 2020 роком на 110 164 тис. грн, що також є негативним чинником у діяльності банку.

Невикористана частина зобов'язань з надання кредитів зросла на 47,28% за три аналізовані роки.

Обсяг акредитивів, навпаки, суттєво зменшився і становив у 2021 р. 59269 тис. грн, що на 91,68% менше, ніж у 2019 р.

Фінансові гарантії мали тенденцію до зростання і за три роки їх обсязі збільшився на 44,81%.

Структура якісних показників кредитного портфелю банку представлена в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

**Структура якісних показників кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк
Україна» у 2019-2021 рр**

Показник	Значення станом на			Абсолютне відхилення		
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2021-2019
Кредити юридичним особам	38,5	38,5	24,1	0,0	-14,4	-14,4
Під спостереженням	0,0	0,4	0,3	0,4	-0,1	0,3
Знецінені	4,9	4,6	4,4	-0,3	-0,2	-0,5
Споживчі кредити	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Невикористаної частини зобов'язань з надання кредитів	51,9	52,2	69,4	0,4	17,2	17,5
Акредитиви	3,5	2,9	0,3	-0,6	-2,6	-3,2
Фінансові гарантії	1,2	1,3	1,5	0,1	0,2	0,4
Всього	100	100	100	-	-	-

Дані таблиці підтверджують, що кредити юридичним клієнтам займають найбільшу частку в кредитному портфелі банку, хоча ця частка щорічно зменшується. Загалом за три роки зменшення становило 14,4%.

Для забезпечення якості кредитного портфеля важливу роль відіграють як диверсифікація, так і раціональне співвідношення кредитів, наданих різним групам позичальників, до їх загального обсягу (табл. 2.16).

Як було зазначено вище, АТ «ІНГ Банк Україна» є корпоративним банком, який працює лише з великими клієнтами, тому майже всі кредити надаються юридичним особам. Наші розрахунки свідчать, що тенденція до зниження всіх розрахункових показників обсягу кредитів протягом 2019-2021 рр. відбувається зі значним відхиленням. Це пов'язано з тим, що юридичні особи отримують кредити на досить значні суми в банку частіше, але на короткі терміни.

Щодо кредитів фізичним особам, то в найбільшому обсязі вони були надані у 2019 році, а у 2021 році вони дорівнювали нулю.

В загальному обсязі наданих кредитів значну частину також займали овердрафти, обсяг яких щорічно зменшувався, але у 2021 році майже досяг значення 2019 року.

Проаналізуємо розподіл кредитів, наданих клієнтам, за галузями економіки в період з 2018 по 2021 рр. (табл. 2.17).

Найбільший обсяг кредитів у 2021 році був наданий суб'єктам оптової торгівлі. Порівняно з 2020 роком обсяг цих кредитів зменшився на 2115164 тис. грн., що становить 59%. На другому місці за обсягом – кредити в аграрний сектор, які зросли більш ніж удвічі у 2021 році порівняно з 2020 роком, тобто, на 679 422 тис. грн.

Групи позичальників в кредитному портфелі АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018
Кредити юридичним особам	7537112	9150235	8267048	6347990	1613123	-883187	-1919058	-1189122	21,4	-9,7	-23,2	-15,8
- диверсифікація	0,97	0,99	1,00	0,98	0,01	0,00	-0,01	0,00	-	-	-	-
Кредити фізичним особам	52633	11771	9531	0	-40862	-2240	-9531	-52633	-77,6	-19,0	-100,0	-100,0
- диверсифікація	0,01	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	-0,01	-	-	-	-
Овердрафти	124073	69522	30634	123453	-54551	-38888	92819	-620	-44,0	-55,9	303,0	-0,5
- диверсифікація	0,02	0,01	0,00	0,02	-0,01	0,00	0,02	0,00	-	-	-	-
Кредити клієнтам	7713818	9231528	8307213	6471443	1517710	-924315	-1835770	-1242375	19,7	-10,0	-22,1	-16,1

Таблиця 2.17

Кредити АТ «ІНГ Банк Україна», надані клієнтам, за галузями економіки 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018
Оптова торгівля	2772458	4831456	5217412	3102248	2058998	385956	-2115164	329790	74,3	8,0	-40,5	11,9
Сільське господарство, харчова промисловість і виробництво напоїв	1650815	662951	641138	1320560	-987864	-21813	679422	-330255	-59,8	-3,3	106,0	-20,0
Послуги зв'язку	2057934	1788118	1682969	1093072	-269816	-105149	-589897	-964862	-13,1	-5,9	-35,1	-46,9
Машинобудування	485046	536888	489934	621528	51842	-46954	131594	136482	10,7	-8,7	26,9	28,1
Хімічна промисловість	590689	1214171	115411	95521	623482	-1098760	-19890	-495168	105,6	-90,5	-17,2	-83,8
Роздрібна торгівля	100217	145446	0	0	45229	-145446	0	-100217	45,1	-100,0	-	-100,0
Інше	4026	40727	150818	238514	36701	110091	87696	234488	-77,6	-19,0	-100,0	-100,0
Всього	7713818	9231528	8307213	6471443	1517710	-924315	-1835770	-1242375	911,6	270,3	58,1	5 824,3

Третю сходинку посідають кредити в галузі надання послуг зв'язку. Їх обсяг незначно зменшився з 2057934 тис. грн у 2018 році до 1093072 тис. грн у 2021 році.

Кредити, надані підприємствам хімічної промисловості, у 2019 році зросли порівняно з 2018 роком, а далі їх обсяг щорічно зменшувався і за чотири роки скоротився на 83,8%.

Найменшу частку в загальному обсязі наданих кредитів займала роздрібна торгівля, кредити для якої мали місце в 2018-2019 роках та були зведені до нуля у 2020-2021 роках.

Структура розподілу кредитів за галузями економіки подана в табл. 2.18

Таблиця 2.18

Структура розподілу кредитів АТ «ІНГ Банк Україна» за галузями економіки 2018-2021 рр.

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Оптова торгівля	35,94	52,34	62,81	47,94	16,40	10,47	-14,87	12,00
Сільське господарство, харчова промисловість і виробництво напоїв	21,40	7,18	7,72	20,41	-14,22	0,54	12,69	-0,99
Послуги зв'язку	26,68	19,37	20,26	16,89	-7,31	0,89	-3,37	-9,79
Машинобудування	6,29	5,82	5,90	9,60	-0,47	0,08	3,71	3,32
Хімічна промисловість	7,66	13,15	1,39	1,48	5,49	-11,76	0,09	-6,18
Роздрібна торгівля	1,30	1,58	0,00	0,00	0,28	-1,58	0,00	-1,30
Фізичні особи	0,68	0,13	0,11	0,00	-0,55	-0,01	-0,11	-0,68
Інше	0,05	0,44	1,82	3,69	0,39	1,37	1,87	3,63
Усього	100	100	100	100	-	-	-	-

З таблиці 2.18 випливає, що питома вага оптової торгівлі в загальній структурі наданих кредитів зменшилась у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками, в той час як питома вага галузі сільського господарства, харчової промисловості та виробництву напоїв, навпаки, зросла та складає більш ніж 20% серед галузей економіки. Таку саму тенденцію спостерігаємо і для галузі машинобудування, частка якої зросла з 6,29% у 2018 році до 9,6% у 2021 році. Водночас, скоротилась частка кредитів, наданих підприємствам галузей хімічної промисловості, роздрібною торгівлі та послуг зв'язку.

Ефективність управління кредитним портфелем банку в великій мірі залежить від гармонізації та адекватності методів оцінки кредитного ризику, методів контролю, своєчасної системи реагування банків та регулятора. Під час аналізу банківської діяльності визначають ліміти кредитного ризику – економічні нормативи Н7, Н8, Н9, які встановлені Національним банком України з метою зниження банківських ризиків. Недотримання цих нормативів може призвести до фінансових труднощів у діяльності банку. Розглянемо їх докладніше.

(Н7) – норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, який встановлюється для обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання певними контрагентами своїх зобов'язань. Визначають розмір кредитного ризику на одного контрагента як відношення суми всіх вимог банку до цього контрагента та всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього контрагента (групи пов'язаних контрагентів), до регулятивного капіталу банку. Норматив стандарту Н7 становить до 25%.

(Н8) – норматив великих кредитних ризиків, який встановлюється для обмеження концентрації кредитного ризику для окремого контрагента або групи пов'язаних контрагентів. Якщо сума всіх вимог банку до цього контрагента (групи пов'язаних контрагентів) і всіх позабалансових зобов'язань, наданих банком для цього контрагента або група іноземних контрагентів становить 10% і більше регулятивного капіталу банку, то кредитний ризик, який бере на себе банк для одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів, вважають великим. Норматив визначають як відношення суми всіх основних кредитних ризиків, наданих банком всім контрагентам, з урахуванням усіх позабалансових зобов'язань, виданих банком перед цими контрагентами, до регулятивного капіталу банку. Норматив Н8 не повинен бути більше, ніж у 8 разів розміру регулятивного капіталу банку.

(Н9) – норматив максимального розміру кредитів, гарантій, та поручительства наданих одному інсайдеру встановлюють з метою обмеження

ризика, що виникає за операціями з інсайдерами, які можуть призвести до прямого чи опосередкованого впливу на діяльність банку. Н9 розраховують як відношення суми всіх зобов'язань даного інсайдера (групи пов'язаних інсайдерів) до банку та всіх позабалансових зобов'язань, випущених банком за даним інсайдером, і статутного капіталу банку. Норматив Н9 не повинен перевищувати 5%.

Розрахуємо нормативи кредитного ризику в табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Нормативи кредитного ризику АТ «ІНГ Банк Україна» 2018-2021 рр.

Показник	Норматив НБУ	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Н7 «Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента»	Не більше 25%	20,41	20,44	19,74	9,45	0,03	-0,70	-10,29	-10,96
Н8 «Норматив великих кредитних ризиків»	Не більше 800%	53,20	79,63	68,81	32,21	26,43	-10,82	-36,60	-20,99
Н9 «Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, та поручительства наданих одному / інсайдеру»	Не більше 5%	2,74	0,00	0,05	2,99	-2,74	0,05	2,94	0,25

За даними таблиці 2.19 можна зробити висновок, що банком дотримано значення показників кредитного ризику в межах, встановлених НБУ.

Так, дотримання стандарту Н7 «Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента» пов'язаний з кредитним ризиком, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Значення нормативу коливається в межах допустимого значення, мало тенденцію до зниження, а станом на 2021 рік становило 9,45%, що позитивно характеризує кредитну політику банку.

«Норматив великих кредитних ризиків» Н8 значно менше за допустиме значення, він коливається в межах лише 32-80% регулятивного капіталу при прийнятному значенні 800%. Відповідність цьому стандарту передбачає обмеження концентрації кредитного ризику на індивідуальній основі контрагента або групи пов'язаних контрагентів

«Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, та поручительства наданих одному / інсайдеру» Н9 обмежує ризик, що виникає при здійсненні операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого чи опосередкованого впливу на діяльність банку.

Підвищити ефективність управління кредитним портфелем можна за рахунок таких параметрів, як величина його прибутковості та величина кредитного ризику. Тому проведемо аналіз дохідності кредитного портфеля АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 роки в табл. 2.20.

Таблиця 2.20

**Аналіз дохідності кредитного портфелю АТ «ІНГ Банк Україна»
за 2018-2021 роки**

Показник	Значення станом на				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Кредитний портфель, тис. грн.	7713818	9231528	8307213	6471442	1517710	-924315	-1835771	-1242376
Процентні доходи, тис. грн.	784088	1140681	1127171	569613	356593	-13509	-557559	-214476
Темп зростання процентних доходів, %	-99	45	-1	-49	-	-46,66	-48,28	-
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	10,16	12,36	13,57	8,80	2,19	1,21	-4,77	-1,36

Згідно з табл. 2.20, загальний обсяг кредитного портфелю зріс у 2019 році порівняно з 2018 роком на 1517710 тис. грн. В наступні роки відбувалося зменшення його обсягу. За чотири досліджувані роки кредитний портфель зменшився на 1242376 тис. грн.

Щодо процентних доходів, то вони мають негативну динаміку. Так, у 2020 році вони зменшилися на 13509 тис. грн, далі у 2021 – на 557559 тис. грн порівняно з 2020 роком, що складає 49%. У 2019 році процентні доходи мали найвище значення за всі досліджувані роки.

Найвищою рентабельність кредитного портфеля була у 2020 році і становила 13,57%. Вплив обсягу портфеля та рівень процентних ставок за кредитом на розмір доходу банку від кредитних операцій в цей рік виявився найсприятливішим. Водночас, на рівень прибутковості кредитного портфеля впливає низка економічних факторів: ринкова процентна ставка, обсяг та

структура кредитного портфеля, конкурентні умови на банківському ринку, можливості банку вибирати напрямки та об'єкти кредитного портфеля кредитування.

Наступним важливим етапом аналізу є аналіз вартості ризику кредитного портфеля банку (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

**Оцінка ризику кредитного портфеля АТ «ІНГ Банк Україна»
за 2018-2021 роки**

Показник	Роки				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Кредитний портфель, тис грн	7713818	9231528	8307213	6471442	1517710	-924315	-1835771	-1242376
Резерв за кредитними операціями, тис грн	594856	699622	616630	649506	104766	-82992	32876	54650
Відношення резерву до кредитного портфеля(РКП), %	7,71	7,58	7,42	10,04	-0,13	-0,16	2,61	2,32

Результати розрахунків, викладені в таблиці 2.21 показують, що найбільшим значення показника ризику кредитного портфеля було у 2021 році – 10,04%. Аналіз свідчить, що суттєве збільшення резервів за кредитами у 2021 році стало наслідком погіршення якості кредитного портфеля банку, а саме, збільшення проблемних кредитів. А останнє може бути викликано як впливом макроекономічних факторів, так і недостатністю ефективних систем управління ризиками в банківській установі.

Ефективне управління кредитною діяльністю банків полягає у зниженні кредитних ризиків. Не зважаючи на те, що будь-яка кредитна діяльність є ризикованою, необхідно проводити заходи щодо мінімізації ризиків та створення умов для беззбиткового кредитування банком.

Розрахунок величини прибутковості кредитного портфеля (ДКП) та ризику кредитного портфеля (РКП) дасть змогу розрахувати коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем (табл. 2.22).

**Коефіцієнти ефективності управління кредитним портфелем
АТ «ІНГ Банк Україна» за 2018-2021 рр.**

Показник	Роки				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2018
Дохідність кредитного портфеля, %	10,165	12,36	13,57	8,8019	2,19	1,21	-4,77	-1,36
Облікова ставка НБУ, %	14,50	18,00	13,50	6,00	3,50	-4,50	-7,50	-8,50
Ризик кредитного портфеля, %	7,71	7,58	7,42	10,04	-0,13	-0,16	2,61	2,32
Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем	-0,56	-0,74	0,01	0,28	-0,18	0,75	0,27	0,84

За результатами наших розрахунків в таблиці 2.22, найбільше значення коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем спостерігаємо у 2021 році – 0,28, а найнижче – у 2019 році – (-0,74). На підвищення ефективності управління кредитним портфелем АТ «ІНГ Банк Україна» вплинули зовнішні фактори, зокрема, платоспроможність позичальників.

Таким чином, проведений аналіз кредитного портфеля та рівня кредитного ризику банку за 2018-2021 роки засвідчив, що АТ «ІНГ Банк Україна» забезпечує нормальний рівень доходу від кредитних операцій.

В своїй оперативній діяльності банк застосовує принципи та методи розрахунку платоспроможності позичальників, які дозволяють забезпечити належний рівень якості портфеля. Разом з тим, АТ «ІНГ Банк Україна» має потенціал для використання вільних ресурсів та забезпечення максимальної прибутковості кредитного портфеля та, відповідно, значного підвищення прибутковості діяльності загалом.

Висновки до розділу 2

Аналіз діяльності банку засвідчив, що АТ «ІНГ Банк Україна» є стійким, здійснює свою діяльність в межах чинного законодавства та на принципах ING Group, до якої він входить.

АТ «ІНГ Банк Україна» є одним з надійних банків, який пропонує послуги та лояльні умови клієнтам в галузі сільського господарства, харчової промисловості та виробництва напоїв.

Результати аналізу основних показників діяльності банку свідчать про те, що банк є прибутковим, а його діяльність ґрунтується на принципах дотримання законодавчих норм та супроводжується ефективним управлінням.

Аналіз кредитного портфеля банку, який проводився шляхом розрахунку основних показників кредитного портфеля за 2018-2021 роки показав ефективність кредитної діяльності банку з позицій рентабельності та ризикованості.

Все викладене вище дає підстави констатувати, що АТ «ІНГ Банк Україна» забезпечує нормальний рівень доходу від кредитних операцій при наданні кредитів великим позичальникам, оскільки в банк діє за принципами та методикою розрахунку платоспроможності позичальників, які дозволяють забезпечити належний рівень якості кредитного портфелю.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АТ «ІНГ БАНК УКРАЇНА»

3.1. Напрями підвищення ефективності використання коштів, що формують кредитний потенціал банку

Аналіз структури елементів кредитного потенціалу дає змогу з'ясувати величину тих ресурсів, які можуть бути використані для кредитної діяльності банку. Окрім обсягу мобілізованих банківською установою ресурсів, на величину кредитного потенціалу суттєвий вплив можуть справляти такі фактори, як структура і стабільність джерел кредитного потенціалу, рівень обов'язкового резервування коштів, встановлений Національним банком України, порядок користування обов'язковими резервами, загальний обсяг і структура зобов'язань комерційного банку тощо.

Ефективність використання коштів, що формують кредитний потенціал, буде досягатися у тому випадку, якщо комерційний банк буде прагнути до одночасного забезпечення і підтримання мінімального рівня ліквідності, максимального використання всіх мобілізованих ресурсів і їх прибуткового вкладення. Звичайно, кожен банк у своїй діяльності повинен прагнути і до розширення джерел кредитного потенціалу. Для цього комерційні банки повинні використовувати різноманітні способи залучення ресурсів, проводячи при цьому всебічний порівняльний аналіз кожного способу, здійснюючи оцінку його переваг і недоліків.

Доречним при цьому буде використання комбінацій різних способів залучення кредитних ресурсів з метою мінімізації витрат. Розширення кредитної діяльності можна досягти за рахунок поповнення клієнтської бази, збільшення кількості і розміру депозитів, залишків на поточних рахунках, використання нових механізмів залучення ресурсів. У боротьбі за клієнтів

важливим стимулом для останніх буде підвищення якості послуг, заохочення клієнтів шляхом проведення різноманітних акцій, подарунків, надання додаткових або супутніх послуг. Цьому сприятиме чітко продумана і розроблена стратегія і тактика кредитно-депозитної діяльності, розробка якої вважається необхідною і перспективною для ефективної діяльності кожного комерційного банку.

Кредитний потенціал є важливим складовим елементом управління банківською діяльністю, оскільки, без якісно сформованої ресурсної бази неможливо забезпечити належну ефективність кредитної діяльності банку. Потрібно також зазначити, що формування кредитного потенціалу, поряд із здійсненням кредитної діяльності, безпосередньо впливає на рівень прибутковості банківської установи. У даному аспекті залучення і розміщення ресурсів повинно розглядатися у нерозривній єдності і визначатися наступним правилом: «ресурси у конкретний момент часу мають бути не лише у достатній кількості, а саме в таких розмірах, які потрібні для фінансування активних, зокрема, кредитних операцій» [15, с. 161].

Як зазначалося в розділі 1, важливу роль для формування кредитного потенціалу банку відіграє правильно сформований кредитний портфель. Тому управління кредитним портфелем є складовою управління фінансовим потенціалом банку.

Загальні рекомендації банкам з метою побудови ефективної системи управління якістю кредитного портфеля передбачають проведення комплексу заходів, зокрема [16, с. 193]:

- формування кредитного портфеля відповідно до обраної стратегії кредитування, що періодично коригується на ринкову ситуацію, а також задовольняє оптимальним показникам кредитного ризику, ліквідності та рентабельності;

- проведення підбору кваліфікованого персоналу, який буде виконувати свої функції під керівництвом досвідчених менеджерів при наявності чіткої мотивації праці;

- покладання на керівництво банку відповідальності за формування в банку кредитної культури, що дозволяє виконувати поставлені цілі;
- розробка чіткого механізму з дослідження ринку, управління продажів, підготовці персоналу, ідентифікації потенційних клієнтів й аналізу перспектив їх кредитування;
- проведення постійного моніторингу кредитних активів, враховуючи відносну нестабільність кредитного портфеля, в першу чергу, на предмет виявлення погіршення стану кредитів; досягнення стійкої рентабельності за рахунок регулювання концентрації кредитів і визначення цільових показників кредитування таких, наприклад, як максимальний рівень обсягу проблемних кредитів від загального обсягу поточних кредитів;
- встановлення лімітів максимального обсягу кредитів з простроченням по платежах (в розбивці по термінах прострочення);
- встановлення лімітів максимального обсягу кредитів, відсотки за якими не виплачуються, та збитків від списання проблемних кредитів;
- регулярне проведення аналізу ретроспективного і поточного стану кредитного портфеля для своєчасного інформування керівництва банку про відхилення від стратегії кредитування і формування об'єктивної управлінської інформації.

На сучасному етапі в країні поліпшуються умови кредитування завдяки вдосконаленню національного законодавства в сфері кредитних ризиків і застави. Вельми значущим чинником підвищення рівня управління кредитним ризиком є доступність кредитної інформації.

Використання внутрішніх рейтингів в рамках системи управління кредитним ризиком дозволить приймати більш обґрунтовані рішення щодо видачі кредитів, ідентифікації проблемної заборгованості, створення резервів, встановлення лімітів, здійснення моніторингу кредитного портфеля і формування управлінської звітності банку, а також покращувати якість планування і прогнозування.

3.2 Прогнозування формування кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна»

Проведений в розділі 2 аналіз (табл. 2.6) показав, що найбільшу питому вагу в структурі зобов'язань банку є кошти, надані юридичним особам. Зокрема, основну частину грошових коштів на поточних рахунках становлять кошти, залучені від корпоративних клієнтів. Будь-яка зміна структури залучених коштів з позиції їх мобілізації може спричинити вплив на здійснення кредитної діяльності, адже саме за рахунок строкових коштів банк має можливість надавати клієнтам кредити. Водночас, фіксований термін кредиту дає змогу банку працювати на умовах кредитування клієнтів, що потенційно розширює базу позичальників. Також рівень прибутку за кредитними операціями може змінюватися залежно від терміну їх дії завдяки наявності фіксованих банківських комісій на весь термін кредиту, незважаючи на витрати банку на залучення строкових коштів.

Спрогнозуємо вплив змін у структурі зобов'язань, зокрема, на залучені кошти, з урахуванням зміни доходів за кредитами, потенційно наданими шляхом такого залучення (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1

Прогнозні значення джерел залучених ресурсів АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення 2021	Прогнозна зміна	Результат після зміни
Кошти кредитних установ	101 233	-101 168	65
Кошти клієнтів	7 343 558	4 048 009	11 391 567
Поточні податкові зобов'язання	14 622	1 736	16 358
Інші зобов'язання	113 148	-35 495	77 653
Усього зобов'язань	7 572 561	4 013 082	11 585 643

Наші розрахунки в табл. 3.1 показали, що якщо змінити структуру залучених коштів клієнтів, а саме збільшити на 4 048 009 тис. грн. та зменшити коштів кредитних установ на 101168 тис. грн та інших зобов'язань на 35495

тис. грн, то частину мобілізованих коштів можна буде використати для надання кредитів клієнтам.

Прогнозну зміну структури пасивів АТ «ІНГ Банку Україна» Розглянемо у табл. 3.2

Таблиця 3.2

Прогнозна структура джерел залучених ресурсів АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення 2020	Прогнозна зміна	Результат після зміни
Кошти кредитних установ	1,34	-1,34	0,00
Кошти клієнтів	96,98	1,35	98,32
Поточні податкові зобов'язання	0,19	-0,05	0,14
Інші зобов'язання	1,49	-0,82	0,67
Усього зобов'язань	100,00	-	100,00

Як видно з таблиці 3.2, відбулася зміна щодо зобов'язань у структурі пасивів банку, зменшилась питома вага коштів кредитних установ, податкових зобов'язань та інших зобов'язань, за рахунок чого збільшилась питома вага коштів клієнтів в загальному обсязі зобов'язань.

Спрогнозуємо зміни активів в таблиці. 3.3.

Таблиця 3.3.

Прогнозування зміни активів АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення 2020	Прогнозна зміна	Результат після зміни
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 045 130	3 855 538	8 900 668
Кредити клієнтам	5 821 937	-129 912	5 692 025
Торгові цінні папери	590 484	34 260	624 744

Внаслідок припинення надання кредитів проблемним клієнтам та рефінансування за рахунок інших банківських установ, можна передбачити збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 3 855 538 тис. грн. Такі зміни дають підстави зробити висновок, що у банка є потенційна можливість

використовувати наявні високоліквідні активи з метою кредитної діяльності, а отже, більш ефективно реалізовувати свій кредитний потенціал.

Ефективність запропонованих змін можна проаналізувати за значеннями коефіцієнта ефективності кредитного портфеля та іншими показниками, які необхідні для його розрахунку (табл. 3.4). За результатами прогнозу можна зробити висновок щодо необхідності та доцільності таких змін.

Таблиця 3.4.

Прогноз показників кредитного портфеля АТ «ІНГ Банк Україна»

Показник	Значення 2021 р.	Прогнозова-на зміна	Прогнозні показники кредитного портфеля
Кредити юридичним особам, тис. грн.	6 347 990	-711 421	5 636 569
Овердрафти, тис. грн.	123 453	-63 588	59 865
Кредити клієнтам, тис. грн.	6 471 443	-779 418	5 692 025
Процентні доходи, тис. грн.	569 613	-137 225	432 388
Резерв за кредитними операціями, тис. грн.	649 506	-645 097	4 409
Відношення резерву до кредитного портфеля (РКП), %	10,04	-9,96	0,08
Дохідність кредитного портфеля (ДКП), %	10,00	-2,41	7,59
Темп зростання процентних доходів, %	-49,47	25,38	-24,09
Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем	0,28	-18,43	-18,15

Отже, за даними табл. 3.4 бачимо, що коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем в результаті змін він набув рівня (-18,15). Значення показника ефективності є від'ємне через зменшення резервів, що пов'язано з припиненням співпраці з ненадійними клієнтами. Загалом управління кредитним портфелем у 2021 році за цією системою в цілому не можна вважати неефективним, проте, якщо АТ «ІНГ Банк Україна» відмовиться від невігідних кредиторів, то він може залучити до активних операцій наявні високоліквідні активи, у тому числі готівку.

3.3 Вплив запропонованих заходів на фінансові показники АТ «ІНГ Банк Україна»

Фінансове планування є обов'язковою умовою здійснення діяльності банком. Фінансове планування дає можливість конкретизувати цілі та завдання банківської установи в конкретних значеннях показників ефективності через реалізацію комплексу заходів у сфері фінансів.

Фінансове планування є складовою загального процесу управління фінансовою діяльністю банку.

Фінансовий план включає розрахунок фінансових результатів діяльності банку на плановий період, а також необхідних для цього фінансових, матеріальних та людських ресурсів. У процесі фінансового планування встановлюються планові значення показників банківського балансу та звіту про прибутки і збитки. По завершенні планового періоду фактичні результати порівнюються з плановими, виявляються причини відхилень та резерви поліпшення діяльності.

Як ми зазначали в теоретичному розділі, кредитна діяльність банку пов'язана, насамперед, із забезпеченням належного рівня прибутковості, а також з ризиками, які з нею пов'язані. Тому доведення цих складових до оптимального рівня є необхідною передумовою для банківського планування.

Побудуємо плановий баланс банку, використовуючи показники кредитного потенціалу в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Плановий баланс АТ «ІНГ Банк Україна»

Показники	На початок планового періоду, тис. грн.	На початок планового періоду, %	На кінець планового періоду, тис. грн.	На кінець планового періоду, %
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 045 130	43,78	8 900 668	57,91
Кредити клієнтам	5 821 937	50,52	5 692 025	37,04
Торгові цінні папери	590 484	5,12	624 744	4,06
Необоротні активи на продаж	716	0,01	716	0,00
Основні засоби	51 397	0,45	116 192	0,76
Нематеріальні активи	3 199	0,03	2 829	0,02
Відстрочений податковий актив	2 093	0,02	2 134	0,01
Інші активи	10 019	0,09	29 704	0,19
Усього активів	11 524 975	100,00	15 369 012	100,00
Зобов'язання				
Кошти кредитних установ	101 233	1,34	65	0,00
Кошти клієнтів	7 343 558	96,98	11 391 567	98,32
Зобов'язання з податку на прибуток	14 622	0,19	16 358	0,14
Інші зобов'язання	113 148	1,49	177 653	1,53
Усього зобов'язань	7 572 561	100,00	11 585 643	100,00
Власний капітал				
Статутний капітал	731 298	18,50	731 298	19,33
Емісійний дохід	46 278	1,17	46 378	1,23
Нерозподілений прибуток	3 174 838	80,33	3 005 793	79,45
Усього власного капіталу	3 952 414	100,00	3 783 369	100,00

З таблиці 3.5 видно, що заплановано залучення банком більшого обсягу клієнтських коштів та збільшення обсягу грошових коштів та їх еквівалентів у структурі активів.

Розрахуємо та порівняємо фактичні значення ліквідності та її значення після впровадження запропонованих змін з метою визначення доцільності запропонованої зміни в табл. 3.6.

Таблиця 3.6.

**Зміна показників ліквідності АТ «ІНГ Банк Україна»
за результатом прогнозу**

Показник	Значення 2021	Прогнозна зміна	Відхилення
Н6, Норматив коротко-строкової ліквідності (не менше 60 %)	143,23	132,12	-11,11
LCR _{вв} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)	435,46	508,59	73,13
LCR _{ів} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)	170,04	254,78	84,74

Як свідчать результати розрахунків, коефіцієнт ліквідності банку (Н6) зазнав зменшення на 11,11%. Разом з тим, значення коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами збільшиться на 73,13%. Щодо нормативу покриття ліквідністю в іноземній валюті збільшиться на 84,74%. Зростання цих показників обумовлено збільшенням обсягу грошових коштів у структурі активів банку.

Таким чином, запропонована зміна структури активів дасть змогу АТ «ІНГ Банк Україна» більш ефективно використовувати наявні ресурси для проведення кредитних операцій, потенційно збільшити процентні доходи банку, адже ліквідність банку залишається на дуже високому рівні.

Насамкінець необхідно оцінити, наскільки запропоновані зміни вплинуть на фінансову надійність АТ «ІНГ Банк Україна».

Розрахунки представлені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

**Аналіз фінансової надійності АТ «ІНГ Банк Україна»
за результатом прогнозу**

Значення	Середнє значення серед банківських установ	2021	2022	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт автономії	13,00	29,22	24,62	-4,60
Адекватність капіталу	4,00	5,76	4,76	-1,00
NIM - Чиста процентна маржа	3,00	4,01	3,34	-0,67
CIR - Ефективність витрат	71,00	56,94	54,72	-2,22
OROA - Операційна рентабельність	2,00	2,22	1,99	-0,23
ROA - Рентабельність активів	1,00	2,11	1,80	-0,31
ROE - Рентабельність власного капіталу	7,00	7,21	7,31	0,10
Відношення грошових коштів до зобов'язань	7,00	6,97	2,64	-4,33
Відношення грошових коштів до активів	5,00	4,93	1,99	-2,94
Частка ліквідних активів у загальних активах	19,00	25,06	36,02	10,96
Частка непрофільних активів банку	3,00	0,73	0,77	0,04

З таблиці 3.7 можна побачити, що значення коефіцієнту автономії знизилося на 4,6%, так само як і коефіцієнту адекватності капіталу на 1%. Це засвідчує, що банк може стати більш залежним від своїх кредиторів.

Спостерігаємо також зменшення коефіцієнту ефективності витрат, що засвідчує сильний фінансовий стан банку і якісне управління витратами.

Значення індикатору рентабельності активів знизилося на 0,31%, проте знаходиться на достатньому рівні, що свідчить про одержання прибутку.

Частка ліквідних активів зросла на 10%, а це дає змогу оперативно погасити вимоги кредиторів і вкладників.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі ми запропонували низку заходів для АТ «ІНГ Банк Україна» з метою оптимізації та підвищення ефективності використання кредитного потенціалу. Пропозиція полягає в необхідності позбавитись неякісних кредитів, за рахунок цього зменшити розмір резерву банку та покращити якість його кредитного портфеля.

Разом з тим, було запропоновано залучити до активних операцій, у тому числі кредитних, наявні високоліквідні активи. Наслідком такої зміни структури активів стане більш ефективне використання наявних ресурсів для проведення кредитних операцій. Зміни у структурі кредитного портфеля у частині забезпечення за кредитами сприятимуть мінімізації кредитного ризику.

Згідно з наданим прогнозом банк матиме збалансований кредитний портфель під кредитні гарантії внаслідок використання наявного кредитного потенціалу в сучасних умовах з урахуванням ризиків та мінімізації потенційних втрат.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу зробити наступні висновки.

1. Розкрито роль кредитного потенціалу в діяльності комерційного банку.

Кредитний потенціал банку – це складова кредитного потенціалу банківської системи, якісно й кількісно вимірювана спроможність банку до реалізації прибуткової кредитної діяльності на основі перерозподілу наявних і потенційно можливих вільних фінансових ресурсів учасників перерозподільного процесу.

До кредитного потенціалу слід включати такі складові: власні, залучені, запозичені кошти банку, нематеріальні активи, які банки можуть ефективно розмістити у заборгованість, відкориговані на резерв ліквідності. До складу кредитного потенціалу банку також необхідно включити як перспективні кредитні ресурси, так і перспективні нематеріальні активи, оскільки наявність (або відсутність) будь-якого з ресурсів збільшує (або скорочує) можливості банківської установи проводити кредитні операції.

Серед зовнішніх факторів формування та реалізації кредитного потенціалу слід виділити: політичні; валютні; ринкові; якісні; виробничі.

На загальний рівень кредитного потенціалу банку суттєво впливає така низка внутрішніх факторів: розмір власного капіталу банку; загальна величина та структура залучених коштів; рівень обов'язкових резервів, установлених Національним банком; режим користування обов'язковими резервами для підтримки поточної ліквідності банку; структура активів та зобов'язань банку; вид кредитного продукту; імідж банківської установи; можливість надання пільг клієнтам банку.

2. Вивчено особливості управління кредитним потенціалом банку. Управління кредитним потенціалом банків за своєю сутнісною економічною інтерпретацією – це складний багаторівневий процес, який передбачає комплексне поєднання не тільки основних етапів управління, але й системне

відображення основних елементів забезпечення цього процесу в їх функціональній взаємодії.

Виокремлюють п'ять основних етапів управління кредитним потенціалом банку з позиції підвищення ефективності реалізації цього процесу в цілому, а саме: встановлення та формалізація цілей управління кредитним потенціалом банку; оцінка впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ на кредитний потенціал банку; діагностика ефективності формування та використання кредитного потенціалу банку; проведення процедури оцінки ризику при здійсненні управління кредитним потенціалом банку; визначення напрямів управління кредитним потенціалом банку з урахуванням умов ринкової невизначеності.

3. Досліджено методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку. Під час оцінки кредитного потенціалу необхідно використовувати певні методи, зокрема кількісні та якісні характеристики. Найбільш поширеними є три підходи до оцінки кредитного потенціалу: порівняльний аналіз, економіко-статистичні методи та метод угруповання.

Найбільш доцільним до застосування в процесі оцінювання фінансового потенціалу банку, зокрема в частині оцінювання та аналізу потенціалу залучення та потенціалу розміщення ресурсів, є методи граничного аналізу, адже не дивлячись на їх трудомісткість вони найбільше відображають сутність потенціалу.

4. Надано загальну економічну характеристику АТ «ІНГ Банк Україна». ІНГ Банк Україна – дочірня компанія ІНГ Групи, яка є провідною світовою фінансовою установою з активною мережею оптових банківських послуг, яка надає повний спектр послуг корпоративним клієнтам та фінансовим установам. ІНГ Банк Україна зосереджується на міжнародних корпораціях та великих українських корпоративних клієнтів, пропонуючи широкий спектр комерційних банківських продуктів, доступ до міжнародних ринків капіталу та міжнародний досвід за підтримки мережі ІНГ.

Фінансова звітність банку свідчить, що у 2021 році, фінансовий стан Банку був стабільним. Всі нормативи, встановлені НБУ, дотримано і щомісячно оприлюднюються на офіційному веб-сайті банку. Діяльність банку можна охарактеризувати як прибуткову.

За період 2019-2021 р. обсяг власного капіталу банку не зазнав значних змін, що пов'язано з тим, що статутний капітал та емісійний дохід не змінювалися. Вимога НБУ щодо нормативу регулятивного капіталу дотримана, адже регулятивний капітал банку становить більше 500 мільйонів гривень.

Станом на 31 грудня 2021 р. кредити банку склалися із заборгованості десяти найбільших позичальників-третіх сторін в обсязі 5,207,891 тис. грн, що становить 80% загального кредитного портфеля.

Найбільшу питому вагу виданих кредитів склали кредити у сфері оптової торгівлі, кредити, надані підприємствам з надання послуг зв'язку та сільськогосподарських підприємств. Саме за цими напрямками була сконцентрована найбільша частина кредитів банку.

5. Проведено аналіз фінансового стану АТ «ІНГ Банк Україна». Результати аналізу показали, що АТ «ІНГ Банк Україна» є фінансово надійним, дотримується законодавства, працює ефективно. Такий результат роботи банку пов'язаний з ефективними управлінськими рішеннями та підтриманням на оптимальному рівні співвідношення наявних ресурсів та наданих банківських послуг.

6. Надано оцінку кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна». Аналіз кредитного портфеля банку, який проводився шляхом розрахунку основних показників кредитного портфеля за 2018-2021 роки показав ефективність кредитної діяльності банку з позицій рентабельності та ризикованості. За результатами розрахунків, найбільше значення коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем спостерігаємо у 2021 році – 0,28, а найнижче – у 2019 році – (-0,74). На підвищення ефективності управління кредитним портфелем АТ «ІНГ Банк України» вплинули зовнішні фактори, зокрема, платоспроможність позичальників.

7. Визначено напрями підвищення ефективності використання коштів, що формують кредитний потенціал банку. Ефективність використання коштів, що формують кредитний потенціал, буде досягатися у тому випадку, якщо комерційний банк буде прагнути до одночасного забезпечення і підтримання мінімального рівня ліквідності, максимального використання всіх мобілізованих ресурсів і їх прибуткового вкладення. Кожен банк у своїй діяльності повинен прагнути і до розширення джерел кредитного потенціалу. Для цього комерційні банки повинні використовувати різноманітні способи залучення ресурсів, проводячи при цьому всебічний порівняльний аналіз кожного способу, здійснюючи оцінку його переваг і недоліків.

З метою побудови ефективної системи управління якістю кредитного портфеля передбачають проведення комплексу відповідних заходів.

8. Надано прогноз формування кредитного потенціалу АТ «ІНГ Банк Україна». Внаслідок припинення надання кредитів проблемним клієнтам та рефінансування за рахунок інших банківських установ, можна передбачити збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 3 855 538 тис. грн. Такі зміни дають підстави зробити висновок, що у банка є потенційна можливість використовувати наявні високоліквідні активи з метою кредитної діяльності, а отже, більш ефективно реалізовувати свій кредитний потенціал.

9. Досліджено вплив запропонованих заходів на фінансові показники АТ «ІНГ Банк Україна». Запропоновано залучити до активних операцій, у тому числі кредитних, наявні високоліквідні активи. Наслідком такої зміни структури активів стане більш ефективне використання наявних ресурсів для проведення кредитних операцій. Зміни у структурі кредитного портфеля у частині забезпечення за кредитами сприятимуть мінімізації кредитного ризику.

Згідно з наданим прогнозом банк матиме збалансований кредитний портфель під кредитні гарантії внаслідок використання наявного кредитного потенціалу в сучасних умовах з урахуванням ризиків та мінімізації потенційних втрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васюренко О. В., Таран О. В. Ризик як складова економічних процесів. *Фінанси України*. 2005. № 7. С. 68-74.
2. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко; за ред. А. М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2004. 600 с.
3. Кравець А.Ю. Економічна природа, сутність та зміст поняття кредитного потенціалу банку в умовах транзитивної економіки. *Вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 2 (25). С. 76-80.
4. Пасічник І., Вовк В. Розробка аналітичного інструментарію оцінки ефективності кредитної політики банку. *Вісник Національного банку України*. 2008. № 1. С. 36-39.
5. Примостка Л.О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління. *Фінанси України*. 2004. № 8. С. 118-125.
6. Васюренко О., Федосік І., Подчесова В. Ціна кредитних ресурсів як ключова складова системи управління кредитним ризиком. *Банківська справа*. 2008. № 1. С. 28-34.
7. Харевич А. С. Кредитний потенціал банківської системи: теоретико-методологічні аспекти. *Ефективна економіка*. №9. 2012.
8. Токар Я. І., Сурей Т. М., Федак М. В. Особливості управління кредитним потенціалом банку. *Економіка і суспільство*. Випуск №5. 2016. С. 396-399.
9. Національний банк України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
10. Маслова А. Ю. Теоретичні основи управління кредитним потенціалом банку в сучасних умовах. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. Випуск 23. С. 301-304.

11. Барилюк І. Удосконалення концепції стратегічного управління ресурсним потенціалом банківських установ. *Вісник Львівського університету*. Серія: економічна. 2008. Вип. 39. С. 70–75.
12. Леонов С. В., Кривич Я. М. Комплексний підхід до управління інноваційним потенціалом банку. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. 2009. Вип. 22. Ч. II. С. 45–49.
13. Колодізев О. М., Лебідь О. В., Зуєва О. В. Фінансовий потенціал банку: сутність, методи оцінювання, інструменти протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 238 с.
14. Офіційний сайт АТ «ІНГ Банк Україна». [Електроний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ingwb.com/ua/merezha/emea/ukrayina>
15. Гладинець Н.Ю. Кредитний потенціал банку та його значення у забезпеченні розширення кредитної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». Випуск 19. 2006. С. 155-161.
16. Соляр В. В. Кредит в умовах модернізації діяльності банків: монографія. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 233 с.

ДОДАТОК А

Звіт про фінансовий стан

31 грудня 2021 р.

(у тисячах гривень)

	<u>Примітки</u>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	5	5,045,130	5,420,186
Кредити клієнтам	6	5,821,937	7,690,583
Торгові цінні папери	7	590,484	-
Необоротні активи на продаж	8	716	716
Основні засоби	9	51,397	82,336
Нематеріальні активи		3,199	1,992
Відстрочений податковий актив	11	2,093	612
Інші активи	13	10,019	25,704
Усього активів		<u>11,524,975</u>	<u>13,222,129</u>
Зобов'язання			
Кошти кредитних установ	14	101,233	1,866,374
Кошти клієнтів	15	7,343,558	6,946,488
Зобов'язання з податку на прибуток		14,622	18,887
Інші зобов'язання	13	113,148	107,282
Усього зобов'язань		<u>7,572,561</u>	<u>8,939,031</u>
Власний капітал			
Статутний капітал	16	731,298	731,298
Емісійний дохід		46,278	46,278
Нерозподілений прибуток		3,174,838	3,505,522
Усього власного капіталу		<u>3,952,414</u>	<u>4,283,098</u>
Усього власного капіталу та зобов'язань		<u>11,524,975</u>	<u>13,222,129</u>

ДОДАТОК Б

Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід

За рік, що закінчився 31 грудня 2021 р.

(у тисячах гривень)

	<i>При-</i> <i>мітки</i>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Процентні доходи, розраховані з використанням методу ефективного відсотка			
Кредити клієнтам		569,613	1,127,951
Депозитні сертифікати НБУ		184,071	343,408
Кошти в кредитних установах		513	7,699
		<u>754,197</u>	<u>1,479,058</u>
Інші процентні доходи			
Боргові цінні папери		3	-
		<u>3</u>	<u>-</u>
Процентні витрати			
Кошти НБУ		(10,927)	-
Кошти кредитних установ		(8,246)	(40,414)
Кошти клієнтів		(209,473)	(445,664)
Процентні витрати за орендним зобов'язанням		(6,543)	(9,281)
		<u>(235,189)</u>	<u>(495,359)</u>
Чистий процентний дохід		<u>519,011</u>	<u>983,699</u>
Сторнування збитків від зменшення корисності кредитів клієнтам	<u>6</u>	89,934	31,203
Чистий процентний дохід за вирахуванням збитків від зменшення корисності		<u>608,945</u>	<u>1,014,902</u>
Комісійні доходи	18	70,600	90,317
Комісійні витрати	18	(53,786)	(71,620)
Результат операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		3,414	-
Результат операцій з іноземною валютою:			
- торгові операції		(23,472)	50,044
- курсові різниці		260,390	(106,936)
Результат операцій з похідними інструментами		(35,310)	235,677
Інші доходи	19	16,940	25,346
Непроцентні доходи		<u>238,776</u>	<u>222,828</u>
Витрати на персонал	20	(141,382)	(141,448)
Амортизація		(38,584)	(36,501)
Інші адміністративні та операційні витрати	20	(204,218)	(197,065)
Інші збитки від зменшення корисності та інші резерви	12	(4,237)	128
Непроцентні витрати		<u>(388,421)</u>	<u>(374,886)</u>
Прибуток до оподаткування		<u>459,300</u>	<u>862,844</u>
Витрати з податку на прибуток	11	(82,845)	(155,705)
Прибуток за рік та усього сукупного доходу		<u>376,455</u>	<u>707,139</u>
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу (шт.)		73,129,804,500	73,129,804,500
Чистий і скоригований чистий прибуток на одну просту акцію (у гривнях)		<u>0,0051</u>	<u>0.0097</u>

ДОДАТОК В

Звіт про фінансовий стан

31 грудня 2019 р.

(у тисячах гривень)

	<u>Примітки</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	5	2,357,209	2,806,435
Кредити клієнтам	6	8,531,906	7,118,962
Інвестиційні цінні папери	7	62	62
Основні засоби	8	29,849	22,507
Нематеріальні активи		1,776	1,662
Поточні податкові активи		15,000	-
Відстрочений податковий актив	9	313	1,442
Інші активи	11	14,394	20,147
Усього активів		<u>10,950,509</u>	<u>9,971,217</u>
Зобов'язання			
Кошти кредитних установ	12	1,102,323	870,977
Кошти клієнтів	13	5,582,904	5,238,901
Поточні податкові зобов'язання		43,796	26,234
Інші зобов'язання	11	134,550	82,003
Усього зобов'язань		<u>6,863,573</u>	<u>6,218,115</u>
Власний капітал			
Статутний капітал	14	731,298	751,579
Емісійний дохід		46,278	46,278
Нерозподілений прибуток		3,309,360	2,955,245
Усього власного капіталу		<u>4,086,936</u>	<u>3,753,102</u>
Усього власного капіталу та зобов'язань		<u>10,950,509</u>	<u>9,971,217</u>

ДОДАТОК Д

Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід

За рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.

(у тисячах гривень)

	Примі- тки	2019	2018
Процентні доходи, розраховані з використанням методу ефективного відсотка			
Кредити клієнтам		1,141,926	786,424
Депозитні сертифікати НБУ		283,242	297,451
Кошти в кредитних установах		8,629	3,641
		1,433,797	1,087,516
Процентні витрати			
Кошти кредитних установ		(13,487)	(27,075)
Кошти клієнтів		(404,487)	(258,192)
		(417,974)	(285,267)
Чистий процентний дохід		1,015,823	802,249
Збитки від зменшення корисності кредитів клієнтам	<u>6</u>	(129,991)	(324,324)
Чистий процентний дохід за вирахуванням збитків від зменшення корисності		885,832	477,925
Комісійні доходи	16	95,991	94,013
Комісійні витрати	16	(104,385)	(122,899)
Результат операцій з іноземною валютою:		87,065	102,088
- операції		102,083	12,945
- курсові різниці		(15,018)	89,143
Інші доходи	17	9,492	15,157
Непроцентні доходи		88,163	88,359
Витрати на персонал	18	(125,684)	(123,864)
Амортизація		(12,684)	(7,860)
Інші адміністративні та операційні витрати	18	(211,833)	(186,901)
Інші збитки від зменшення корисності	10	(299)	(3,255)
Непроцентні витрати		(350,500)	(321,880)
Прибуток до оподаткування		623,495	244,404
Витрати з податку на прибуток	9	(112,518)	(44,223)
Прибуток за рік та усього сукупного доходу		510,977	200,181
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу (шт.)		73,129,804,500	73,129,804,500
Чистий і скоригований чистий прибуток на одну просту акцію (у гривнях)		<u>0,0070</u>	<u>0,0027</u>